

II

(Съобщения)

СЪОБЩЕНИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ, ОРГАНИТЕ, СЛУЖБИТЕ И АГЕНЦИИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Съобщение на Комисията

Рамка за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации

(2022/C 414/01)

Въведение

1. За да се предотвратят ситуации, в които държавните субсидии нарушават или заплашват да нарушат конкуренцията на вътрешния пазар и засягат търговията между държавите членки, в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз („Договорът“) се постановява принципът, че държавната помощ е забранена. Въпреки това в определени случаи тази помощ може да бъде съвместима с вътрешния пазар въз основа на член 107, параграф 2 и член 107, параграф 3 от Договора.
2. Настоящата рамка предоставя насоки въз основа на оценката на съвместимостта, извършена от Комисията по отношение на помощта за насърчаване на научноизследователската и развойната дейност и иновациите („НИРДИ“) съгласно член 107, параграф 3, буква в) от Договора. Съгласно член 107, параграф 3, буква в) от Договора дадена мярка за помощ може да бъде обявена за съвместима с вътрешния пазар, ако са изпълнени две условия — положително и отрицателно. Положителното условие изисква помощта да улеснява развитието на дадена икономическа дейност. Отрицателното условие изисква помощта да не засяга по неблагоприятен начин условията на търговия по начин, който да противоречи на общия интерес.
3. Макар че като цяло е прието схващането, че конкурентните пазари обикновено водят до ефективни резултати по отношение на цените, производството и използването на ресурсите, при наличието на пазарна неефективност⁽¹⁾ държавната намеса може да бъде необходима за улесняване или стимулиране на развитието на някои икономически дейности, които при липса на помощ изобщо не биха се развивали или не биха се развивали със същото темпо или при същите условия, и по този начин да допринесе за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. В контекста на НИРДИ пазарна неефективност може да възникне например поради това, че участниците на пазара не вземат непременно или поне не спонтанно предвид по-широкото положително въздействие върху европейската икономика, считат постигането на положителен икономически резултат за прекалено рисковано, и следователно, при липсата на държавна помощ, биха се ангажирали с дейности в областта на НИРДИ на равнище, което е твърде ниско от гледна точка на обществото. По същия начин, при липсата на държавна помощ, е възможно проектите за НИРДИ да бъдат засегнати от недостатъчен достъп до финансиране поради асиметричната информация или от проблеми, свързани с координацията между предприятията.

(¹) Терминът „пазарна неефективност“ се отнася за ситуации, при които няма вероятност пазарите самостоятелно да постигнат ефективни резултати.

4. Следователно държавната помощ може да бъде необходима за засилването на дейността в областта на НИРДИ, когато пазарът не успява самостоятелно да постигне ефективни резултати, като по този начин улеснява развитието на определени икономически дейности. Рамката за НИРДИ се прилага за всички технологии ⁽²⁾, отрасли и сектори, за да се гарантира, че правилата не определят предварително кои научноизследователски пътища биха довели до нови решения за продукти, процеси и услуги и не нарушават стимулите на участниците на пазара да разработват иновативни технологични решения дори при наличието на голям риск. Освен това подпомагането, предоставено по рамката за НИРДИ, може също така да допринесе за устойчивото възстановяване след сериозни икономически сътресения и да подкрепи усилията за укрепване на социалната и икономическата устойчивост на Съюза. В допълнение, помощта за подпомагане на НИРДИ вероятно ще има по-широко положително въздействие от единичните ползи за подпомаганя бенефициер.
5. Държавната помощ за НИРДИ може например да има положително въздействие, както е определено в целите или стратегиите на Съюза, като Европейския зелен пакт ⁽³⁾, стратегията в областта на цифровите технологии ⁽⁴⁾, цифровото десетилетие ⁽⁵⁾ и европейската стратегия за данните ⁽⁶⁾, новата промишлена стратегия за Европа ⁽⁷⁾ и нейната актуализация ⁽⁸⁾, Next Generation EU ⁽⁹⁾, Европейския здравен съюз ⁽¹⁰⁾, новото европейско научноизследователско пространство за научни изследвания и иновации ⁽¹¹⁾, новият план за действие относно кръговата икономика ⁽¹²⁾ или целта на Съюза да стане неутрален по отношение на климата до 2050 г., наред с другото. В Европейския зелен пакт Комисията подчертава, че „новите технологии, устойчивите решения и революционните иновации са от решаващо значение за постигането на целите на Европейския зелен пакт.“
6. Наскоро приетото съобщение относно ЕНП определя научните изследвания и иновациите като основен двигател за даването на тласък на възстановяването на Европа, ускорявайки екологичния и цифровия преход. Целта на съобщението е да се увеличат ефективността, въздействието и високите постижения на европейската система за научни изследвания и иновации и да се подкрепят иновациите. За тази цел Комисията предложи държавите членки да потвърдят целевата стойност за инвестиции в НИРД в ЕС в размер на 3 % от БВП ⁽¹³⁾ и да я актуализират, така че да отразява новите приоритети на ЕС, в това число новата цел на ЕС за публичен принос от 1,25 % от БВП на ЕС, която трябва да бъде постигната от държавите членки до 2030 г. по координиран от ЕС начин, с цел привличане и стимулиране на частните инвестиции.

⁽²⁾ Наред с другото, правилата имат за цел да подкрепят НИРДИ за дейности по цифровизация, които за целите на настоящата рамка се разбират като въвеждането на иновативни технологии, осъществявани от електронни устройства и/или системи, които дават възможност да се увеличат функционалните възможности на продуктите, да се разработват онлайн услуги, да се модернизират процесите или да се премине към бизнес модели, които се основават на премахването на посредничеството при производството на стоки и предоставянето на услуги, като в крайна сметка се генерира преобразяващо въздействие. Съгласно настоящата рамка НИРДИ за дейности по цифровизация са допустими за държавна помощ, освен ако не представляват чисто заместващи инвестиции, като в този случай необходимостта и стимулиращият ефект на помощта са под въпрос.

⁽³⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейският зелен пакт“ (СОМ(2019) 640 final, 11 декември 2019 г.).

⁽⁴⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“ (СОМ(2020) 67 final, 19 февруари 2020 г.).

⁽⁵⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ (СОМ(2021) 118 final, 9 март 2021 г.).

⁽⁶⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейска стратегия за данните“ (СОМ(2020) 66 final, 19 февруари 2020 г.).

⁽⁷⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Нова промишлена стратегия за Европа“ (СОМ(2020) 102 final, 10 март 2020 г.).

⁽⁸⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Актуализиране на новата промишлена стратегия за 2020 г.: изграждане на по-силен единен пазар за възстановяването на Европа“ (СОМ(2021) 350 final, 5 май 2021 г.).

⁽⁹⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Частъ на Европа: възстановяване и подготовка за следващото поколение“ (СОМ(2020) 456 final, 27 май 2020 г.).

⁽¹⁰⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Изграждане на Европейския здравен съюз: подсилване на издръжливостта на ЕС на трансгранични заплахи за здравето“ (СОМ(2020) 724 final, 11 ноември 2020 г.).

⁽¹¹⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Ново ЕНП за научни изследвания и иновации“ (СОМ(2020) 628 final, 30 септември 2020 г.).

⁽¹²⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Нов план за действие относно кръговата икономика. За по-чиста и по-конкурентоспособна Европа“ (СОМ(2020) 98 final, 11 март 2020 г.).

⁽¹³⁾ Тази цел беше одобрена в заключенията на Съвета (Конкурентоспособност) от 1 декември 2020 г.

7. Според съобщенията „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“ и „Европейска стратегия за данните“ е необходимо да се „гарантира, че цифровите решения помагат на Европа да върви по свой собствен път към цифрова трансформация, която работи в полза на хората и е в съответствие с [европейските] ценности.“
8. В Новата промишлена стратегия за Европа се посочва, че Европа се нуждае от „научни изследвания и технологии и силен единен пазар, който премахва пречките и намалява бюрокрацията.“ В стратегията се признава, че „увеличаването на инвестициите в научни изследвания, иновации, внедряване и модерна инфраструктура ще спомогне за разработването на нови производствени процеси и за създаването на работни места.“

1. **Приложно поле и определения**

1.1. **Приложно поле**

9. Принципите, посочени в настоящата рамка, се отнасят до държавна помощ за НИРДИ във всички отрасли, обхванати от Договора ⁽¹⁴⁾. Следователно тя се отнася до онези отрасли, които подлежат на специални правила на Съюза относно държавната помощ, освен когато в тези специални правила е предвидено друго.
10. Финансирането от Съюза, което се управлява централно от институции, агенции, съвместни предприятия или други органи на Съюза и което не се намира пряко или непряко под контрола на държавите членки ⁽¹⁵⁾, не представлява държавна помощ. Когато това финансиране от Съюза е комбинирано с държавна помощ, само тази държавна помощ ще се взема предвид, когато се определя дали са спазени праговете за уведомяване и максималните интензитети на помощта, или — в контекста на настоящата рамка, ще бъде подложена на оценка за съвместимост.
11. Помощта за НИРДИ за предприятия в затруднение съгласно определението за целите на настоящата рамка в Насоките на Общността за държавните помощи за оздравяване и реструктуриране на предприятия в затруднение ⁽¹⁶⁾, както са изменени или заменени, се изключва от приложното поле на настоящата рамка.
12. Когато оценява помощта за НИРДИ в полза на бенефициер, който е обект на разпореждане за възстановяване вследствие на по-ранно решение на Комисията, в което дадена помощ се обявява за незаконнообразна и несъвместима с вътрешния пазар, Комисията ще вземе предвид размерът на помощта, която все още не е събрана ⁽¹⁷⁾.

1.2. **Мерки за помощ, които попадат в приложното поле на рамката**

13. Комисията установи редица мерки за НИРДИ, при които държавните помощи могат при определени условия да бъдат съвместими с вътрешния пазар:
  - а) **помощ за научноизследователски и развойни проекти**, при които подпомаганата част от научноизследователския проект попада в категориите фундаментални научни изследвания и приложни научни изследвания, като последните могат да бъдат разделени на индустриални научни изследвания и експериментално развитие ⁽¹⁸⁾. Тази помощ е предназначена основно за преодоляването на пазарна неефективност, свързана с положителни външни фактори (разпространение на знания), но може също така да бъде предназначена за пазарна неефективност, причинена от несвършена и асиметрична информация или (главно в проекти за сътрудничество) от координационна неефективност;
  - б) **помощ за проучвания за осъществимост**, свързани с проекти за НИРД, която помага за преодоляването на пазарна неефективност, свързана с несвършена и асиметрична информация;

⁽¹⁴⁾ Тази рамка не се прилага за режимите от типа „патентна кутия“.

⁽¹⁵⁾ Включително финансиране, предоставено по линия на програмите „Хоризонт Европа“ или „Цифрова Европа“.

⁽¹⁶⁾ Съобщение на Комисията „Насоки на Общността за държавните помощи за оздравяване и реструктуриране на предприятия в затруднение“ (ОВ С 244, 1.10.2004, стр. 2).

⁽¹⁷⁾ Вж. Решение на Първоинстанционния съд от 13 септември 1995 г., TWD Textilwerke Deggendorf GmbH/Комисия, съединени дела T-244/93 и T-486/93, ECLI:EU:T:1995:160.

⁽¹⁸⁾ Комисията е на мнение, че е полезно да се поддържат различни категории научноизследователски и развойни дейности, независимо от факта, че тези дейности могат да следват интерактивен, а не линеен модел.

- в) **помощ за изграждане и модернизиране на научноизследователски инфраструктури**, която е предназначена основно за преодоляването на пазарната неефективност, произтичаща от координационни затруднения, както и от несъвършена и асиметрична информация. За провеждането на революционни научни изследвания все по-често са необходими висококачествени научноизследователски инфраструктури, тъй като те привличат световни таланти и са от жизненоважно значение например за информационните и комуникационните технологии и главните базови технологии ⁽¹⁹⁾. Големите първоначални инвестиционни разходи, свързани с придобиването на съвременни научни съоръжения и оборудване, които се използват в ранните стадии на научноизследователските дейности, предимно от научната общност, често правят невъзможно намирането на необходимото финансиране на пазара;
- г) **помощта за изграждане и модернизиране на инфраструктури за изпитване и експериментиране** е предназначена основно за преодоляването на пазарната неефективност, произтичаща от несъвършена и асиметрична информация или от липса на координация. Изграждането или модернизирането на съвременна инфраструктура за изпитване и експериментиране е свързано с високи първоначални инвестиционни разходи, което заедно с нестабилна клиентска база може да затрудни достъпа до финансиране. Достъпът до публично финансирани инфраструктури за изпитване и експериментиране трябва да бъде предоставян на няколко ползватели на прозрачна и недискриминационна основа и при пазарни условия. За да се улесни достъпът на ползвателите до инфраструктури за изпитване и експериментиране, техните потребителски такси могат да бъдат намалени в съответствие с други разпоредби на настоящата рамка или на Регламент (ЕС) № 651/2014 ⁽²⁰⁾ или на Регламента относно помощта *de minimis* ⁽²¹⁾;
- д) **помощ за иновационни дейности**, която е предназначена главно за преодоляването на пазарната неефективност, свързана с положителни външни фактори (разпространение на знания), координационни трудности и, в по-малка степен, асиметрична информация. По отношение на малките и средните предприятия („МСП“) такава помощ за иновации може да бъде предоставяна за получаване, валидиране и защита на патенти и други нематериални активи, както и за командироване на висококвалифициран персонал и за ползването на консултантски и помощни услуги в областта на иновациите, например услугите, предоставяни от организациите за научни изследвания и разпространение на знания, изследователските инфраструктури, инфраструктурите за изпитване и експериментиране или иновационните клъстери;
- е) **помощ за иновации на процеси и организации**, която е предназначена главно за преодоляването на пазарната неефективност, свързана с положителни външни фактори (разпространение на знания), координационни трудности и, в по-малка степен, асиметрична информация. Тези мерки за помощ могат да бъдат предоставени предимно на МСП. Помощта за големи предприятия ще се счита за съвместима само ако те ефективно си сътрудничат с поне едно МСП в подпомаганата дейност.
- ж) **помощ за иновационни клъстери**, която има за цел да бъде отстранена пазарната неефективност, свързана с координационни проблеми, които пречат на развитието на клъстерите, ограничавайки взаимодействието и обмена на знания във и между тях. Държавната помощ може да допринесе за решаването на този проблем, първо, чрез подпомагане на инвестициите в отворени и споделени инфраструктурни обекти за иновационни клъстери и, второ, чрез подпомагане на работата на клъстерите с оглед засилване на сътрудничеството, работата в мрежа и обучението. Оперативната помощ за клъстери трябва да бъде надлежно обоснована от държавата членка, особено когато надхвърля десет години. Таксите за ползване на съоръженията на иновационния клъстер и за участие в неговите дейности трябва да съответстват на пазарната цена или да отразяват действителните разходи (включително разумен марж). За да се улесни достъпът до съоръженията на иновационния клъстер или участието в неговите дейности, може да се предлагат по-ниски цени за достъп в съответствие с други разпоредби на настоящата рамка или на Регламент (ЕС) № 651/2014 ⁽²²⁾ или правилата на Регламента относно помощта *de minimis* ⁽²³⁾, приложими за потребителите на услугите, предоставяни от иновационния клъстер.

⁽¹⁹⁾ Главните базови технологии са определени и посочени в съобщението на Комисията „Европейска стратегия за главните базови технологии – мост към растеж и заетост“ (COM(2012) 341 final, 26 юни 2012 г.).

⁽²⁰⁾ Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 г. за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора, (ОВ L 187, 26.6.2014 г., стр. 1).

⁽²¹⁾ Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* (ОВ L 352, 24.12.2013 г., стр. 1).

⁽²²⁾ Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 г. за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора, (ОВ L 187, 26.6.2014 г., стр. 1).

⁽²³⁾ Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* (ОВ L 352, 24.12.2013 г., стр. 1).

14. Държавите членки трябва да представят уведомление за помощта за НИРДИ съгласно член 108, параграф 3 от Договора, с изключение на мерките, които отговарят на условията, определени в регламент за групово освобождаване, приет от Комисията съгласно член 1 от Регламент (ЕС) 2015/1588 на Съвета ⁽²⁴⁾.
15. В настоящата рамка се определят критериите за съвместимост на схемите за помощ и индивидуалните помощи за НИРДИ, които подлежат на задължение за уведомяване и трябва да се оценяват съгласно член 107, параграф 3 от Договора ⁽²⁵⁾.

1.3. **Определения**

16. За целите на настоящата рамка се прилагат следните определения:
- а) **„помощ *ad hoc*“** означава помощ, която не е предоставена на основата на схема за помощ;
  - б) **„помощ“** означава всяка мярка, която изпълнява критериите, посочени в член 107, параграф 1 от Договора;
  - в) **„интензитет на помощта“** означава брутният размер на безвъзмездни средства, изразен като процент от допустимите разходи, преди приспадането на данъци или други такси. Когато помощта се предоставя под форма, различна от безвъзмездни средства, за размер на помощта се приема еквивалентът на безвъзмездните средства. Помощ, предоставяна на няколко части, се сконтира към размера ѝ в момента на предоставяне. Лихвеният процент, който се използва за тази цел, е сконтовият процент ⁽²⁶⁾, приложим към момента на предоставянето на помощта. Интензитетът на помощта се изчислява за всеки бенефициер;
  - г) **„схема за помощ“** означава всеки акт, на основата на който, и без да се изискват допълнителни мерки за прилагане, може да се предостави индивидуална помощ на предприятията, определени в този акт по общ и абстрактен начин, както и всеки акт, на основата на който може да бъде предоставена помощ, която не е свързана с конкретен проект, на едно или няколко предприятия;
  - д) **„приложни научни изследвания“** означава индустриални научни изследвания, експериментално развитие или комбинация от двете;
  - е) **„сделка между несвързани лица“** означава, че условията на сделката между договарящите се страни не се различават от условията, които биха били договорени между независими предприятия, и не съдържат елемент на съгласителство. Всяка сделка, която е резултат от открита, прозрачна и недискриминационна процедура, се счита, че съответства на принципа на сделката между несвързани лица;
  - ж) **„дата на предоставяне на помощта“** означава датата, на която законовото право на получаване на помощта е предоставено на бенефициера съгласно приложимото национално законодателство;
  - з) **„ефективно сътрудничество“** означава сътрудничество между най-малко две независими страни за обмен на знания или технологии или за постигане на обща цел, основана на разделението на труда, при което страните определят заедно приложното поле на съвместния проект, допринасят за осъществяването му и споделят рисковете и резултатите от него. Една или няколко страни могат да поемат пълните разходи на проекта и по този начин да облекчат другите страни от финансовите рискове, свързани с него. Извършването на научни изследвания, възложени по силата на договор, и предоставянето на научноизследователски услуги не се считат за форми на сътрудничество;
  - и) **„план за оценка“** означава документ, който обхваща една или повече схеми за помощ и съдържа най-малко следните аспекти: изискванията, свързани със събирането на данните; предложената времева рамка за оценяване, включително датата на предаване на междинния и на окончателния доклад за оценка, описанието на независимия орган, който ще извърши оценката, или критериите, които ще бъдат използвани за неговото избиране и начините, по които оценката да стане обществено достояние;

⁽²⁴⁾ Регламент (ЕС) 2015/1588 на Съвета от 13 юли 2015 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към определени категории хоризонтална държавна помощ (ОВ L 248, 24.9.2015, стр. 1), изменен с Регламент (ЕС) 2018/1911 на Съвета от 26 ноември 2018 г. (ОВ L 311, 7.12.2018 г., стр. 8).

⁽²⁵⁾ Критерии за анализ на съвместимостта с вътрешния пазар на държавна помощ за насърчване на изпълнението на важни проекти от общ европейски интерес, включително помощ за НИРДИ, оценена въз основа на член 107, параграф 3, буква б) от Договора, са установени в отделно съобщение на Комисията.

⁽²⁶⁾ Вж. Съобщение на Комисията относно преразглеждане на метода за определяне на референтните и сконтови лихвени проценти (ОВ С 14, 19.1.2008 г., стр. 6).

- й) **„изключително развитие“** означава обществена поръчка за услуги, свързани с научноизследователска и развойна дейност, всички ползи от които са изключително за възлагателя орган или възложителя, и които той може да използва при извършването на своята собствена дейност, при условие че заплаща изцяло за тях;
- к) **„експериментално развитие“** означава придобиване, съчетаване, оформяне и използване на съществуващи научни, технологични, търговски и други важни знания и умения с цел разработване на нови или усъвършенствани продукти, процеси или услуги, включително цифрови продукти, процеси или услуги във всяка област, технология, промишленост или сектор (включително, но и не само цифрови отрасли и технологии, като например изчисления със суперкомпютър, квантови технологии, блокчейн технологии, изкуствен интелект, киберсигурност, големи информационни масиви и облачни технологии или технологии за периферни изчисления). Това може да включва и например дейности, имащи за цел определянето на концепция, планирането и документирането на нови продукти, процеси или услуги. Експерименталното развитие може да включва разработване на прототипи, демонстрация, разработване на пилотни проекти, изпитване и валидиране на нови или усъвършенствани продукти, процеси или услуги в среда, която е представителна за оперативните условия в реалния живот, когато главната цел е по-нататъшното техническо подобряване на продукти, процеси или услуги, които не са в окончателния си вид. Това може да включва разработване на търговски използвани прототипи или пилотни проекти, които са необходими за крайния търговски продукт и чието производство е твърде скъпо, за да бъдат използвани само за демонстрации и валидиране. Експерименталното развитие не включва рутинни и периодични изменения, въвеждани в съществуващи продукти, производствени линии, производствени процеси, услуги или други операции в процес на изпълнение, дори ако тези изменения могат да представляват подобрения;
- л) **„проучване на осъществимостта“** означава оценката и анализа на потенциала на даден проект, които имат за цел да подкрепят процеса на вземане на решения чрез обективно и рационално разкриване на неговите силни и слаби страни, на възможностите и заплахите, както и чрез определяне на необходимите ресурси за неговото осъществяване, и в крайна сметка на неговите перспективи за успех;
- м) **„пълни права“** означава, че научноизследователската организация, научноизследователската инфраструктура или публичният възложител придобиват всички икономически облаги от тези права, като запазват всички права за неограничено разпореждане с тях, особено правото на собственост и правото за предоставяне на лицензи. Такъв може да бъде случаят също, когато научноизследователската организация или инфраструктура (съответно публичният възложител) реши да сключи последващи договори за тези права, включително при предоставяне на лицензи за тези права на партньор в сътрудничеството (съответно предприятия);
- н) **„фундаментални научни изследвания“** означава експериментална или теоретична работа, предприета основно с цел придобиване на нови знания за причините за явленията или наблюдаемите факти без очаквано пряко търговско приложение или използване;
- о) **„брутен еквивалент на безвъзмездна помощ“** означава размера на помощта, ако е била предоставена под формата на безвъзмездни средства, преди приспадане на данъци и други такси;
- п) **„висококвалифициран персонал“** означава персонал с висше образование и поне пет години подходящ професионален стаж, който може да включва и обучение по докторски програми;
- р) **„индивидуална помощ“** означава помощ, която не се предоставя на базата на схема за помощи и предоставяне на помощ на базата на схема за помощ, което подлежи на уведомяване;
- с) **„индустриални научни изследвания“** означава планирани научни изследвания или проучвания от изключително значение, предназначени за придобиването на нови знания и умения за разработване на нови продукти, процеси или услуги или насочени към постигане на съществени подобрения на съществуващи продукти, процеси или услуги, включително цифрови продукти, процеси или услуги, във всяка област, технология, промишленост или сектор (включително, но и не само цифрови отрасли и технологии, като например изчисления със суперкомпютър, квантови технологии, блокчейн технологии, изкуствен интелект, киберсигурност, големи информационни масиви и облачни технологии). Индустриалните научни изследвания обхващат създаването на компоненти на сложни системи и могат да включват конструирането на прототипи в лабораторна среда или среда със симулирани интерфейси към съществуващи системи, както и създаването на пилотни линии, когато това е необходимо за индустриалните научни изследвания, по-специално за валидирането на технологии с широко приложение;

- т) **„консултантски услуги в областта на иновациите“** означава консултиране, подпомагане или обучение в областта на трансфера на знания, придобиването, защитата или експлоатацията на нематериални активи или използването на стандартите и правилата, които ги уреждат, както и консултиране, подпомагане или обучение за въвеждането или използването на иновативни технологии и решения (включително цифрови технологии и решения);
- у) **„иновационни клъстери“** означава структури или организирани групи от независими страни (като например новосъздадени иновационни предприятия, малки, средни и големи предприятия, както и организации за научни изследвания и разпространение на знания, изследователски инфраструктури, инфраструктури за изпитване и експериментиране, центрове за цифрови иновации, организации с нестопанска цел и други свързани икономически субекти), създадени с цел да се стимулират иновационните дейности, както и нови начини за сътрудничество, като например чрез цифрови средства, съвместно използване и/или насърчаване на съвместното използване на съоръжения и обмен на познания и опит и чрез ефективен принос за трансфера на знания, изграждането на мрежи, разпространението на информация и сътрудничеството между предприятията и други организации в клъстера ⁽²⁷⁾;
- ф) **„услуги за подкрепа на иновациите“** означава предоставянето на офис пространство, бази данни, услуги в облак и услуги за съхранение на данни, библиотеки, пазарни проучвания, лаборатории, поставяне на етикети за качество, изпитване, експериментиране и сертифициране или други свързани услуги, включително услугите, предоставяни от организации за научни изследвания и разпространение на знания, научноизследователски инфраструктури, инфраструктури за изпитване и експериментиране или иновационни клъстери, с цел разработване на по-ефективни или технологично напреднали продукти, процеси или услуги, включително прилагането на иновативни технологии и решения (включително цифрови технологии и решения);
- х) **„нематериални активи“** означава активи, които нямат физически или финансов израз, като патенти, лицензи, ноу-хау или друга интелектуална собственост;
- ц) **„трансфер на знания“** означава всеки процес, чиято цел е придобиване, събиране и споделяне на изрични (експлицитни) и мълчаливи (имплицитни) познания, включително умения и компетенции по отношение както на стопански, така и на нестопански дейности като научно сътрудничество, консултантска дейност, лицензиране, обособяване на нови организации, публикации и мобилност на изследователите и другите служители, участващи в тези дейности. Освен научните и технологичните знания това включва други видове знания, като например относно използването на стандарти и правилата, които ги уреждат, и относно условията в реална експлоатационна среда и методите за организационни иновации, както и управлението на знания, свързани с установяването, придобиването, предпазването, защитаването и използване на нематериални активи;
- ч) **„големи предприятия“** означава предприятия, които не попадат в определението за малки и средни предприятия;
- ш) **„нетни допълнителни разходи“** означава разликата между очакваната нетна настояща стойност на подпомаганя проект или дейност и жизнеспособна съпоставителна инвестиция, която бенефициерът би реализирал при липса на помощ;
- щ) **„организационна иновация“** ⁽²⁸⁾ означава прилагането на нов организационен метод на равнището на предприятието (на равнище група в дадения промишлен сектор в ЕИП), организация на работното място или външни отношения, включително например чрез използване на нови или иновативни цифрови технологии. От това определение са изключени промените, които се основават на организационни методи, които вече се използват в предприятието; промени в управленската стратегия; сливания и придобивания; прекратяване на използването на процес; обикновена замяна или разширяване на капитала; промени, предизвикани единствено от промени във факторните цени; персонализирано производство; адаптиране към местния пазар; редовни, сезонни и други циклични промени и търговия с нови или съществено усъвършенствани продукти;
- аа) **„разходи за персонал“** означава разходите за изследователи, технически лица и друг помощен персонал, нает за съответния проект или дейност;

⁽²⁷⁾ Центровете за цифрови иновации (включително европейските центрове за цифрови иновации, подкрепяни съгласно централно управляваната програма „Цифрова Европа“), чиято цел е да стимулират широкото навлизане на цифровите технологии, като например, но не само, изкуствения интелект, високопроизводителните изчислителни технологии и киберсигурността сред промишлеността (по-специално МСП) и организациите от публичния сектор, могат самостоятелно да се определят като иновационен клъстер по смисъла на настоящата рамка в зависимост от конкретните преследвани цели или дейности/функции, предлагани от центъра за цифрови иновации.

⁽²⁸⁾ Организационните иновации могат да включват също така и социални иновации, при условие че дейностите, свързани със социалните иновации, попадат в приложното поле на определението.

- бб) **„обществена поръчка за продукти в предпазарен стадий“** означава обществена поръчка за услуги, свързани с научноизследователска и развойна дейност, когато възлагателят орган или възложителят не запазва само за себе си всички резултати и ползи от поръчката за упражняването на собствената си дейност, а ги споделя с доставчиците при пазарни условия. Поръчката, чиято цел попада в една или няколко категории научноизследователска и развойна дейност, определени в настоящата рамка, трябва да бъде с ограничен срок и може да включва разработването на прототипи или ограничени количества от пилотния продукт или услуга под формата на експериментална серия. Закупуването на търговски обеми от продукти или услуги не трябва да бъде предмет на същата поръчка;
- вв) **„иновация на процеси“** ⁽²⁹⁾ означава прилагането на нов или значително подобрен метод на производство или доставка (включително значителни промени в техниките, оборудването или софтуера) на равнището на предприятието (на равнище група в дадения промишлен сектор в ЕИП), включително например чрез използване на нови или иновативни цифрови технологии или решения. От това определение са изключени незначителни промени или подобрения, повишаване на капацитета на производство или обслужване посредством добавяне на производствени или логистични системи, които са много сходни с вече използваните; прекратяване на използването на процес; обикновена замяна или разширяване на капитала; промени, предизвикани единствено от промени във факторните цени; персонализирано производство; адаптиране към местния пазар; редовни сезонни и други циклични промени и търговия с нови или съществено подобрени продукти;
- гг) **„проект за НИРД“** означава операция, която включва дейности, обхващащи една или няколко категории научноизследователска и развойна дейност, определени в настоящата рамка, и която е предназначена за изпълнението на неделима задача с точно определен икономически, научен или технически характер с ясни, предварително определени цели. Проектът за НИРД може да се състои от няколко работни пакета, дейности или услуги и включва ясни цели, дейности, които трябва да бъдат осъществени за постигането на тези цели (включително техните очаквани разходи), и конкретни очаквани резултати, които служат за установяване на постиженията от тези дейности и за сравнение със съответните цели. Когато два или повече проекта за научноизследователска и развойна дейност не са ясно отделими един от друг, и в частност, когато нямат независеща една от друга вероятност за технологичен успех, те се разглеждат като един проект;
- дд) **„възстановяем аванс“** означава заем за проект, който се изплаща на една или повече части, като условията за възстановяване зависят от изхода на проекта;
- ее) **„организация за научни изследвания и разпространение на знания“** или „научноизследователска организация“ означава субект (като например университети или научноизследователски институти, агенции за технологичен трансфер, иновационни посредници, ориентирани към изследователска дейност физически или виртуални организации за сътрудничество), независимо от неговия правен статут (дали е учреден съгласно публичното или частното право) или начин на финансиране, чиято основна цел е да извършва независими фундаментални научни изследвания, индустриални научни изследвания или експериментално развитие или да разпространява в широк мащаб резултатите от тези дейности посредством преподаване, публикации или трансфер на знания. Когато тези субекти упражняват също така и стопански дейности, финансирането, разходите и приходите от тези стопански дейности трябва да се отчетат отделно. Предприятия, които могат да окажат решаващо влияние върху такъв субект, например в качеството на акционери или членове, не могат да се ползват от преференциален достъп до постигнатите от него резултати;
- жж) **„научноизследователска инфраструктура“** означава съоръжения, ресурси и свързани с тях услуги, използвани от научната общност за провеждане на научни изследвания в съответните области, и обхваща научно оборудване или набори от инструменти, ресурси, основани на знанието, като колекции, архиви или структурирана научна информация, помощни инфраструктури, базирани на информационни и телекомуникационни технологии, като мрежи, компютърна техника, софтуер и средства за комуникация, както и всички останали средства с уникален характер, позволяващ провеждането на научни изследвания. Тези инфраструктури могат да бъдат съсредоточени в един субект или „разпръснати“ (организирана мрежа от ресурси) ⁽³⁰⁾;
- зз) **„командиране“** означава временно наемане на персонал от бенефициера, като този персонал има право да се върне при предишния си работодател;

⁽²⁹⁾ Иновацията на процесите може да включва също така и социални иновации, при условие че дейностите, свързани със социалните иновации, попадат в приложното поле на определението.

⁽³⁰⁾ Вж. член 2, буква а) от Регламент (ЕО) № 723/2009 на Съвета от 25 юни 2009 г. относно правната рамка на Общността за консорциум за европейска научноизследователска инфраструктура (ERIC) (ОБ L 206, 8.8.2009 г., стр. 1).

- ии) **„малки и средни предприятия“** или „МСП“, „малки предприятия“ и „средни предприятия“ означава предприятия, които отговарят на критериите, определени в препоръката на Комисията относно определението за микро-, малки и средни предприятия ⁽³¹⁾;
- йй) **„начало на работата“** или „начало на проекта“ означава началото на дейността в областта на НИРДИ или на първото споразумение между бенефициера и изпълнителите за осъществяването на проекта, в зависимост от това кое от двете настъпи по-рано. Подготвителните дейности като получаването на разрешително и провеждането на проучвания за осъществимост не се считат за начало на работата;
- кк) **„материални активи“** означава активи, състоящи се от земя, сгради, съоръжения, машини и оборудване;
- лл) **„инфраструктура за изпитване и експериментиране“** ⁽³²⁾ означава съоръжения, оборудване, капацитет и ресурси, като изпитателни площадки, пилотни линии, демонстрационни съоръжения, съоръжения за изпитване или „живи лаборатории“, както и свързаните с тях услуги за поддръжка, които се използват предимно от предприятия, особено МСП, които търсят подкрепа за изпитване и експериментиране, с цел разработване на нови или усъвършенствани продукти, процеси и услуги, както и с цел изпитване и подобряване на технологиите и постигане на напредък чрез индустриални научни изследвания и експериментални разработки. Достъпът до публично финансирани инфраструктури за изпитване и експериментиране е отворен за няколко ползватели и трябва да бъде предоставян на прозрачна и недискриминационна основа и при пазарни условия.

2. Държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от Договора

- 17. Като цяло всяка мярка, която отговаря на критериите, изложени в член 107, параграф 1 от Договора, представлява държавна помощ. В отделно Известие на Комисията ⁽³³⁾ относно понятието за държавна помощ се пояснява как Комисията разбира понятието за държавна помощ по принцип, докато типичните ситуации, които възникват в областта на НИРДИ, се разглеждат в настоящия раздел, без да се засяга тълкуването на Съда на Европейския съюз.

2.1. **Организациите за научни изследвания и разпространение на знания и научноизследователските инфраструктури като получатели на държавна помощ**

- 18. Организациите за научни изследвания и разпространение на знания („научноизследователските организации“) и научноизследователските инфраструктури са получатели на държавна помощ, ако тяхното публично финансиране отговаря на всички условия в член 107, параграф 1 от Договора. Съгласно Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ, и в съответствие с практиката на Съда на Европейския съюз, бенефициерът трябва да отговаря на определението за предприятие, но тази квалификация не зависи от неговия правен статут, т.е. дали той е организиран съгласно публичното или частното право, и от неговия стопански характер, т.е. дали е със стопанска или нестопанска цел. От решаващо значение за това определяне като предприятие е по-скоро дали субектът извършва стопанска дейност, която се състои в предлагане на стоки или услуги на даден пазар ⁽³⁴⁾.

2.1.1. Публично финансиране на нестопански дейности

- 19. Когато един субект упражнява едновременно дейности със стопанска и с нестопанска цел, публичното финансиране на дейностите с нестопанска цел не попада в приложното поле на член 107, параграф 1 от Договора, ако съотношението на двата вида дейности и на техните разходи, финансиране и приходи могат да бъдат ясно разделени, така че ефективно да се избегне кръстосаното субсидиране. Доказателство за надлежното разпределение на разходите, финансирането и приходите могат да бъдат годишните финансови отчети на съответния субект.

⁽³¹⁾ Препоръка на Комисията от 6 май 2003 г. относно дефинирането на микро-, малките и средните предприятия (ОВ L 124, 20.5.2003 г., стр. 36).

⁽³²⁾ Инфраструктурите за изпитване и експериментиране са известни и като „технологични инфраструктури“, вж. Работен документ на службите на Комисията „Технологични инфраструктури“ (SWD(2019) 158 final, 8 април 2019 г.).

⁽³³⁾ Европейска Комисия, „Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз“ (ОВ C 262, 19.7.2016 г., стр. 1).

⁽³⁴⁾ Вж. Решение на Съда от 16 юни 1987 г., *Колтисия/Италия*, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283, т. 7; Решение на Съда от 18 юни 1998 г., *Колтисия/Италия*, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, т. 36; Решение на Съда от 19 февруари 2002 г., *Wouters*, C-309/99, ECLI:EU:C:2002:98, точка 46.

20. Според Комисията следните дейности по принцип имат нестопански характер:
- a) основните дейности на научноизследователските организации и инфраструктури, по-специално:
    - i) обучение за по-голям брой човешки ресурси с по-добри квалификации. В съответствие със съдебната практика ⁽³⁵⁾ и практиката от решения на Комисията ⁽³⁶⁾, и както е обяснено в Известието относно понятието за държавна помощ и Съобщението за УОИИ ⁽³⁷⁾, общественото образование, организирано в рамките на националната образователна система, което е предимно или изцяло финансирано и контролирано от държавата, се счита за дейност с нестопанска цел ⁽³⁸⁾;
    - ii) независими НИРД за повече знания и по-добро разбиране, включително съвместни НИРД, при които научноизследователската организация или инфраструктура участва в ефективно сътрудничество ⁽³⁹⁾;
    - iii) широко разпространение на резултатите от научните изследвания при неизключителни и недискриминационни условия, например чрез преподаване, бази данни със свободен достъп, открити публикации или софтуер с отворен код.
  - б) дейностите по трансфер на знания, когато се извършват от научноизследователската организация или инфраструктура (включително от нейните отдели или дъщерни структури), или съвместно с научноизследователска инфраструктура, или от името на други такива субекти, и когато всички печалби от тези дейности се реинвестират в основните дейности на научноизследователската организация или инфраструктура. Възлагането на предоставянето на съответните услуги на трети страни посредством открити тръжни процедури не засяга нестопанското естество на тези дейности.
21. Ако научноизследователска организация или инфраструктура се използва както за стопански, така и за нестопански дейности, публичното финансиране попада в обхвата на правилата за държавна помощ само доколкото то обхваща разходи, свързани със стопанските дейности ⁽⁴⁰⁾. Когато научноизследователската организация или инфраструктура се използва почти изключително за извършването на нестопанска дейност, нейното финансиране може изцяло да попадне извън приложното поле на правилата за държавна помощ ⁽⁴¹⁾, при условие че стопанската дейност остава с чисто допълващ характер, т.е. съответства на дейност, която е пряко свързана и необходима за функционирането на научноизследователската организация или инфраструктура или е неразривно свързана с нейната основна нестопанска дейност, и която е с ограничено приложно поле. За целите на настоящата рамка Комисията ще счита, че това е така, ако стопанските дейности потребяват точно същите ресурси (като материали, оборудване, труд и постоянен капитал) като нестопанските дейности и ако капацитетът, отпускан всяка година за тези дейности, не надвишава 20 % от съответния общ годишен капацитет на субекта.
-
- ⁽³⁵⁾ Вж. решение на Съда от 27 септември 1988 г., *Humble u Edel*, C-263/86, ECLI:EU:C:1988:451, т. 9—10 и т. 15—18; Решение на Съда от 7 декември 1993 г., *Wirth*, C-109/92, ECLI:EU:C:1993:916, т. 15.
- ⁽³⁶⁾ Вж. например дела NN54/2006, *Přerov logistics College* и N 343/2008, *Индивидуална помощ, предоставени в полза на College of Nyíregyháza за развитието на Partium Knowledge Centre*.
- ⁽³⁷⁾ Вж. Съобщение на Комисията за прилагането на правилата на Европейския съюз към компенсацията, предоставена за предоставянето на услуги от общ икономически интерес (ОВ С 8, 11.1.2012 г., стр. 4), т. 26—29.
- ⁽³⁸⁾ Обучението на работната сила не се счита за нестопанска основна дейност на научноизследователските организации по смисъла на правилата за държавна помощ за подпомагане на обучение.
- ⁽³⁹⁾ Предоставянето на услуги за НИРД, както и НИРД, осъществявани от името на предприятия, не се считат за независими НИРД.
- ⁽⁴⁰⁾ Когато научноизследователска организация или инфраструктура е както публично, така и частно финансирана, Комисията ще счита, че това е така, когато публичните средства, предоставени за финансиране на съответната организация за определен отчетен период, надвишават разходите за нестопански дейности, извършени през този период.
- ⁽⁴¹⁾ Тъй като при извършването на спомагателни икономически дейности научноизследователската общност подобрява и увеличава своите знания и експертен опит, които могат да се използват за извършване на основните нестопански дейности на научноизследователската организация или инфраструктура в полза на обществото като цяло.

- 2.1.2. *Публично финансиране на икономическите дейности на научноизследователските организации и инфраструктури*
22. Без да се засяга точка 21, когато научноизследователски организации или инфраструктури се използват за извършване на стопански дейности, като например отдаването под наем на съоръжения и лаборатории на предприятия, предоставянето на услуги на предприятия или извършването на възложени им по силата на договор научни изследвания, публичното финансиране на тези стопански дейности обикновено се счита за държавна помощ.
23. Въпреки това Комисията няма да разглежда научноизследователската организация или инфраструктура като бенефициер на държавна помощ, ако тя действа като обикновен посредник, като предава на крайните получатели пълния размер на публичното финансиране и всяко предимство, придобито чрез това финансиране. Обикновено такъв е случай, когато:
- а) публичното финансиране и предимството, придобито чрез това финансиране, са количествено определими и доказуеми, и е налице подходящ механизъм, който гарантира, че те са изцяло прехвърлени на крайните получатели, например чрез по-ниски цени; и
  - б) на посредника не е предоставено никакво допълнително предимство, защото той се избира чрез открита тръжна процедура или публичното финансиране е достъпно за всички субекти, които отговарят на необходимите обективни условия, така че потребителите като крайни получатели имат право да придобиват еквивалентни услуги от всеки съответен посредник.
24. Когато условията по точка 23 са изпълнени, правилата за държавната помощ се прилагат на равнището на крайните получатели.
- 2.2. ***Непряка държавна помощ за предприятия чрез публично финансирани организации за научни изследвания и разпространение на знания и научноизследователски инфраструктури***
25. На въпроса дали и при какви условия предприятията получават предимство по смисъла на член 107, параграф 1 от Договора в случай на научни изследвания или научноизследователски услуги, възложени по силата на договор, които се предоставят от научноизследователска организация или инфраструктура, както и в случай на сътрудничество с научноизследователска организация или инфраструктура, трябва да се отговори в съответствие с общите принципи за държавната помощ. За тази цел, както е обяснено в Известието относно понятието за държавна помощ, може в частност да е необходимо да се прецени дали поведението на научноизследователската организация или инфраструктура може да бъде относимо към държавата ⁽⁴²⁾.
- 2.2.1. *Научноизследователска дейност от името на предприятия (научноизследователска дейност или научноизследователски услуги, възложени по силата на договор)*
26. Когато научноизследователска организация или инфраструктура се използва за извършване на научни изследвания или за предоставяне на научноизследователски услуги на предприятие по силата на договор, в който обикновено са определени редът и условията, и когато тя притежава резултатите от научноизследователските дейности и поема риска от неуспех, обикновено към предприятието не се прехвърля държавна помощ, ако научноизследователската организация или инфраструктура получава подходящо вознаграждение за своите услуги, по-специално когато е изпълнено някое от следните условия:
- а) научноизследователската организация или инфраструктура предоставя своята научноизследователска услуга или услуга по силата на договор на пазарни цени ⁽⁴³⁾, или
  - б) когато не съществува пазарна цена, научноизследователската организация или инфраструктура предоставя своята научноизследователска услуга или услуга по силата на договор на цена, която:
    - отразява пълния размер на разходите за услугата и обикновено включва марж, който се определя, като се вземат под внимание маржовете, които предприятията, действащи в сектора на съответната услуга, обикновено прилагат за въпросната услуга, или

⁽⁴²⁾ Вж. решение на Съда от 16 май 2002 г., *Франция/Колисия*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, т. 24.

⁽⁴³⁾ Когато научноизследователската организация или инфраструктура предоставя специфична научноизследователска услуга или извършва научноизследователска дейност, възложена по силата на договор, за първи път от името на дадено предприятие, на временна основа и за ясно ограничен период от време, обикновено Комисията ще счита, че изискваната цена съответства на пазарната, когато тази научноизследователска услуга или дейност на договорна основа е уникална и може да бъде доказано, че за нея не съществува пазар.

— е резултат от преговори на принципа на сделката между несвързани лица, в които научноизследователската организация или инфраструктура в своята роля на доставчик на услуги преговаря с цел да получи възможно най-голяма икономическа полза в момента на сключване на договора, и покрива най-малко пределните разходи.

27. Когато собствеността или правата на достъп до правата върху интелектуална собственост („ПИС“) остават на научноизследователската организация или инфраструктура, тяхната пазарна стойност може да бъде приспадната от цената, платима за съответните услуги.

2.2.2. Сътрудничество с предприятия

28. Един проект се счита, че е осъществен чрез ефективно сътрудничество, когато поне две независими страни преследват обща цел, основаваща се на разделение на труда, и съвместно определят приложното поле на проекта, участват в неговото проектиране, допринасят за реализацията му и споделят своите финансови, технологични, научни и други рискове, както и резултатите от него. Една или няколко страни могат да поемат пълните разходи на проекта и по този начин да облекчат другите страни от финансовите рискове, свързани с него. Редът и условията на проекта за сътрудничество, по-специално по отношение на приноса за неговите разходи, споделянето на рисковете и резултатите, разпространението на резултатите, достъпа до и правилата за разпределението на ПИС, трябва да бъдат договорени преди началото на проекта ⁽⁴⁴⁾. Извършването на научни изследвания, възложени по силата на договор, и предоставянето на изследователски услуги не се считат за форми на сътрудничество.

29. Когато проектите за сътрудничество се провеждат съвместно от предприятия и научноизследователски организации или инфраструктури, Комисията счита, че поради благоприятните условия на сътрудничество ⁽⁴⁵⁾ на участващите предприятия не се предоставя непряка държавна помощ от тези организации, ако е изпълнено някое от следните условия:

- a) участващите предприятия поемат в пълен размер разходите по проекта, или
- b) резултатите от сътрудничеството, които не пораждат ПИС, могат да бъдат широко разпространени и всички ПИС, произтичащи от дейността на научноизследователските организации или инфраструктури, се предоставят изцяло на тези субекти, или
- в) всички ПИС, произтичащи от проекта, както и свързаните с тях права на достъп, се разпределят между различните сътруднически си партньори по начин, който отразява адекватно техните работни пакети, вноски и съответни интереси, или
- г) научноизследователските организации или инфраструктури получават възнаграждение, което съответства на пазарната цена на ПИС, произтичащи от дейността им и които са зачислени на участващите предприятия или за които участващите предприятия са получили право на достъп. Абсолютната сума на стойността на всяка вноска, както финансова, така и нефинансова, на участващите предприятия към разходите на дейностите на научноизследователските организации или инфраструктури, от които са произтекли въпросните ПИС, може да се приспадне от това възнаграждение.

30. За целите на точка 29, буква г) Комисията ще счита, че полученото възнаграждение съответства на пазарната цена, ако то позволява на съответните научноизследователски организации или инфраструктури да се ползват от пълната икономическа полза от тези права, когато е изпълнено някое от следните условия:

- a) размерът на възнаграждението е установен посредством открита, прозрачна и недискриминационна процедура за конкурентна продажба, или
- b) в оценката на независим експерт се потвърждава, че размерът на компенсацията е най-малко равен на пазарната цена, или
- в) научноизследователската организация или инфраструктура, като продавач, може да докаже, че действително е договорила възнаграждението при условия, отговарящи на принципа на сделката между несвързани лица, за да постигне максимална икономическа полза към момента на сключване на договора, като същевременно е взела предвид своите законни цели, или

⁽⁴⁴⁾ Това не включва конкретни споразумения относно пазарната стойност на получените ПИС и стойността на вноските по проекта.

⁽⁴⁵⁾ Включително под формата на споразумения за трансфер на материални средства, когато научноизследователска организация или инфраструктура прехвърля материални средства на предприятието за собствените научноизследователски и развойни дейности на получателя.

г) в случаите, в които съгласно споразумението за сътрудничество предприятие, участващо в това сътрудничество, има право на първи отказ по отношение на ПИС, генерирани от научноизследователските организации или инфраструктури, които участват в сътрудничеството, когато тези субекти упражняват съответното право да набират повече икономически изгодни оферти от трети страни, така че предприятието, участващо в сътрудничеството, трябва да адаптира своята оферта по съобразен начин.

31. Ако нито едно от условията в точка 29 не е изпълнено, пълната стойност на приноса към проекта на научноизследователските организации или инфраструктури ще се разглежда като предимство за предприятията, участващи в сътрудничеството, за която стойност се прилагат правилата за държавна помощ.

2.3. **Обществени поръчки за услуги в областта на научноизследователската и развойната дейност**

32. Възложителите на обществени поръчки могат да закупят научноизследователски услуги от предприятия както чрез изключително развитие, така и чрез процедурите за обществена поръчка за продукти в предпазарен стадий ⁽⁴⁶⁾.

33. Доколкото откритата тръжна процедура за възлагане на обществени поръчки се провежда в съответствие с приложимите директиви ⁽⁴⁷⁾, Комисията обикновено счита, че на предприятията, предоставящи съответните услуги, не е предоставена държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от Договора ⁽⁴⁸⁾.

34. Във всички други случаи, включително при обществени поръчки за продукти в предпазарен стадий, Комисията счита, че на предприятията не е предоставена държавна помощ, когато цената, платена за съответните услуги, отразява напълно пазарната стойност на получените от възложителя на обществената поръчка ползи и на рисковете, поети от участващите доставчици, по-специално в случаите, когато са изпълнени всички условия, посочени по-долу:

а) процедурата за избор е открита, прозрачна и недискриминационна и се основава на обективни критерии за избор и възлагане, определени преди тръжната процедура;

б) предвидените договорни споразумения, описващи всички права и задължения на страните, включително по отношение на правата върху интелектуалната собственост, са достъпни за всички заинтересовани участници в търга преди тръжната процедура;

в) обществената поръчка не осигурява на никой от участващите доставчици преференциално третиране при доставката на търговски обеми от крайните продукти или услуги на възложителя на обществената поръчка във въпросната държава членка ⁽⁴⁹⁾, и

г) е изпълнено едно от следните условия:

— всички резултати, които не поражда ПИС, могат да бъдат широко разпространявани, например чрез публикуване, преподаване или участие в органи по стандартизацията по начин, който позволява на други предприятия да ги възпроизвеждат, и всички ПИС се предоставят изцяло на възложителя на обществената поръчка, или

— всеки доставчик на услуги, за който се разпределят резултатите, пораждащи ПИС, е задължен да предостави на възложителя на обществената поръчка неограничен безплатен достъп до тези резултати и да предостави на трети страни достъп при пазарни условия, например посредством неизключителни лицензи.

⁽⁴⁶⁾ Вж. съобщението и свързания с него работен документ на службите на Комисията — Съобщение на Комисията „Доставки на развойни продукти: насърчаване на иновациите с цел обезпечаване устойчивостта и високото качество на обществените услуги в Европа“ (COM (2007) 799 final, 14 декември 2007 г.).

⁽⁴⁷⁾ Вж. член 27 от Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за обществените поръчки и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (ОВ L 94, 28.3.2014 г., стр. 65) и член 45 от Директива 2014/25/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно възлагането на поръчки от възложители, извършващи дейност в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги и за отмяна на Директива 2004/17/ЕО (ОВ L 94, 28.3.2014 г., стр. 243). Аналогично, в случай на ограничена процедура по смисъла съответно на член 28 от Директива 2014/24/ЕС и член 46 от Директива 2014/25/ЕС Комисията ще счита също така, че на предприятията не е предоставена държавна помощ, освен ако заинтересованите оператори не са възпрепятствани от участие в тръжната процедура без основателни причини.

⁽⁴⁸⁾ Такъв е случаят, при който възложителите на обществени поръчки възлагат поръчки за иновационни решения, произтичащи от предходна обществена поръчка за НИРД, или за продукти и услуги, които не са свързани с НИРД, но които трябва да бъдат предоставени на равнище, изискващо иновация на продукти, процеси или организации.

⁽⁴⁹⁾ Без да се засягат процедурите, включващи както развитието, така и последващото закупуване на уникални или специализирани продукти или услуги.

35. Когато не са изпълнени условията, предвидени в точка 34, държавите членки могат да разчитат на индивидуална оценка на условията на договора между възложителя на обществената поръчка и предприятието, без това да засяга общото задължение за уведомяване за помощи за НИРДИ в съответствие с член 108, параграф 3 от Договора.

3. Оценка на съвместимостта на помощта за НИРДИ

36. Въз основа на член 107, параграф 3, буква в) от Договора за ЕО Комисията може да счете за съвместима с вътрешния пазар държавна помощ за улесняване развитието на някои икономически дейности в Европейския съюз, доколкото тази помощ не засяга по неблагоприятен начин условията на търговия до степен, която противоречи на общия интерес.

37. В настоящия раздел Комисията изяснява начина, по който ще прилага принципите при оценката на съвместимостта и, когато е приложимо, определя специфични условия за схемите за държавна помощ и допълнителни условия за индивидуалната помощ, която подлежи на задължението за уведомяване⁽⁵⁰⁾.

38. За да прецени дали държавната помощ за НИРДИ може да се счита за съвместима с вътрешния пазар, Комисията ще определи дали мярката за помощ улеснява развитието на определена икономическа дейност и дали засяга неблагоприятно условията на търговия до степен, която противоречи на общия интерес.

39. За да направи оценката, посочена в точка 39, Комисията ще вземе предвид следните аспекти:

а) **Първо условие: Помощта за НИРДИ улеснява развитието на икономическа дейност**

- i) *Идентифициране на икономическата дейност* (раздел 3.1.1)
- ii) *стимулиращ ефект*: оценка дали помощта променя поведението на съответното/ите предприятие/я по такъв начин, че то/те да се ангажира/т с извършването на допълнителна дейност, която не би била реализирана без помощта или която би била осъществена по ограничен или различен начин или на различно място (раздел 3.1.2).
- iii) *помощта не противоречи на съответните разпоредби и принципи на правото на ЕС* (раздел 3.1.3)

б) **Второ условие: Помощта за НИРДИ трябва да не нарушава неправомерно условията на търговия по начин, който да противоречи на общия интерес**

- i) *необходимост от държавна намеса*: мярката за помощ трябва да доведе до съществено подобрене, което пазарът не е в състояние да постигне самостоятелно, например чрез отстраняването на пазарна неефективност или на проблем пред справедливостта или сближаването, когато е приложимо (раздел 3.2.1).
- ii) *целесъобразност на мярката за помощ*: предложената мярка за помощ трябва да бъде целесъобразен инструмент на политиката, който да улеснява развитието на икономическата дейност (раздел 3.2.2).
- iii) *пропорционалност на помощта (помощта трябва да бъде сведена до минимум)*: размерът и интензитетът на помощта трябва да бъдат ограничени до необходимия минимум, за да бъдат насърчени допълнителни инвестиции или допълнителна дейност от страна на засегнатото/ите предприятие/я (раздел 3.2.3).
- iv) *прозрачност на помощта*: държавите членки, Комисията, икономическите оператори и заинтересованите страни трябва да имат лесен достъп до всички актове и до подходящата информация от значение за помощта, предоставена по силата на настоящите насоки (раздел 3.2.4).
- v) *отрицателното въздействие, което помощта за НИРДИ може да окаже върху конкуренцията и търговията между държавите членки, трябва да бъде сведено до минимум или да се избягва*: (раздел 3.2.5);
- vi) *съпоставка на положителното и отрицателното въздействие от помощта* (раздел 3.2.6)

⁽⁵⁰⁾ Условията за съвместимост, определени в регламент за групово освобождаване, остават изцяло приложими за всички други случаи на индивидуална помощ, включително в случаите, в които тази помощ е предоставена на базата на схема за помощ, която е предмет на задължението за уведомяване.

- 3.1. **Първо условие: Помощта за НИРДИ улеснява развитието на икономическа дейност**
- 3.1.1. **Идентифициране на подпомаганата икономическа дейност**
40. Въз основа на информацията, предоставена от държавата членка, Комисията ще оцени коя икономическа дейност ще бъде подпомогната от мярката, за която е подадено уведомление.
- 3.1.2. **Стимулиращ ефект**
- 3.1.2.1. **Общи условия**
41. Помощта за НИРДИ може да бъде определена като съвместима с вътрешния пазар, ако има стимулиращ ефект. Комисията счита, че помощта, която няма стимулиращ ефект, не улеснява развитието на дадена икономическа дейност.
42. Стимулиращ ефект е налице, когато помощта води до промяна в поведението на дадено предприятие, така че то се ангажира с допълнителни дейности, които не би реализирало или би осъществило по ограничен или различен начин без помощта. Въпреки това помощта не трябва да субсидира разходите за дадена дейност, които предприятието така или иначе би поело, и не трябва да предоставя компенсации за обичайните бизнес рискове от стопанската дейност ⁽⁵¹⁾.
43. Комисията счита, че помощта не представлява стимул за бенефициера, когато работата по съответната дейност в областта на НИРДИ ⁽⁵²⁾ вече е започнала, преди бенефициерът да подаде заявление за помощ до националните органи ⁽⁵³⁾. Когато работата е започнала преди бенефициерът да е подал заявлението за помощ до националните органи, проектът не отговаря на условията за допустима държавна помощ.
44. Заявлението за помощ трябва да включва най-малко името и големината на заявителя, описанието на проекта, включително неговото местонахождение и началната и крайната му дата, размера на публичната подкрепа, необходима за осъществяването му, както и списък с допустимите разходи.
45. Доколкото представляват държавна помощ, Комисията може да приеме, че фискалните мерки имат стимулиращ ефект, като насърчават предприятията да заделят по-големи суми за разходи за НИРДИ, въз основа на проучвания за оценка ⁽⁵⁴⁾, представени от държавите членки.
- 3.1.2.2. **Допълнителни условия за индивидуална помощ**
46. В случаите на индивидуална помощ, подлежаща на задължение за уведомяване, държавите членки трябва да представят пред Комисията убедителни аргументи за стимулиращия ефект на помощта и следователно следва да предоставят ясни доказателства, че помощта има положително въздействие върху решението на предприятието да осъществява дейности за НИРДИ, които иначе не би реализирало. За да се даде възможност на Комисията да извърши цялостна оценка на въпросната мярка за помощ, съответната държава членка трябва да предостави не само информация относно подпомогнатия проект, но също и, доколкото е възможно, подробно описание на това, което би се случило или което може в разумна степен да се очаква да се случи без наличието на помощ, т.е. съпоставителния сценарий. Съпоставителният сценарий може да се състои от липса на алтернативен проект, когато е подкрепен с доказателства, или в ясно определен и достатъчно предвидим алтернативен проект, разглеждан от бенефициера в неговия вътрешен процес на вземане на решение, и може да се отнася до алтернативен проект, който се осъществява изцяло или частично извън Съюза.
-
- ⁽⁵¹⁾ Вж. Решение на Съда, НГА и др./Комисия, съединени дела C-630/11 и C-633/11, ECLI:EU:C:2013:387.
- ⁽⁵²⁾ Ако заявлението за помощ е за проект в областта на НИРДИ, това не изключва възможността потенциалният получател вече да е извършил проучвания на осъществимостта, които не са обхванати от искането за помощ.
- ⁽⁵³⁾ В случай на помощи за проекти или дейности, които се извършват в последователни фази, които могат да бъдат предмет на отделни процедури за предоставяне на помощ, това означава, че началото на работата по проекта не трябва да бъде преди първото заявление за помощ. В случай на помощ, предоставена съгласно автоматична фискална схема за помощ, тази схема трябва да е била приета и да е влязла в сила преди започването на работата по подпомаганя проект или дейност.
- ⁽⁵⁴⁾ Въпреки че това може да не е възможно *ex ante* за нововъведена мярка, ще се очаква държавите членки да представят проучвания за оценка на стимулиращия ефект на техните собствени фискални схеми за помощ (така че планираните методики за *ex post* оценка по принцип следва да бъдат част от проектирането на тези мерки). При липса на проучвания за оценка наличието на стимулиращ ефект на схемите за фискална помощ може да се приеме само за фискални мерки с по-високи разходи за НИРДИ.

47. В своя анализ Комисията взема предвид следните елементи:
- а) **посочване на желаната промяна:** промяната в поведението, която се очаква като резултат от държавната помощ, т.е. дали тя води до нов проект или до увеличението на големината, обхвата или скоростта на даден проект, трябва да бъде ясно посочена;
  - б) **съпоставителен анализ:** промяната в поведението следва да се установи чрез сравнение на очаквания резултат и равнището на предвидена дейност със и без помощ. Разликата между двата сценария показва въздействието на мярката за помощ и нейния стимулиращ ефект;
  - в) **равнище на доходност:** вероятността помощта да има стимулиращ ефект е по-голяма, когато макар и проектът или инвестицията сами по себе си да не са рентабилни, за да бъдат осъществени от предприятие, те биха генерирали съществени ползи за обществото;
  - г) **размер на инвестициите и времева рамка на парични потоци:** големите първоначални инвестиции, ниското равнище на усвоимите парични потоци и обстоятелството, че значителна част от паричните потоци възниква в много далечно бъдеще или е много несигурна, ще бъдат разглеждани като положителни аспекти при оценката на стимулиращия ефект;
  - д) **равнище на риска:** при оценката на риска по-специално ще се вземат предвид необратимостта на инвестицията, вероятността от търговска неефективност, рискът проектът да бъде по-ниско продуктивен от предвиденото, рискът проектът да попречи на други дейности на получателя на помощта и рискът разходите за проекта да подронят неговата финансова жизнеспособност.
48. Държавите членки се приканват по-специално да използват официални документи на управителните органи, оценки на риска, финансови доклади, вътрешни бизнес планове, експертни становища и други проучвания, свързани с оценявания проект. Документите, съдържащи информация относно прогнозите за търсенето, прогнозите за разходите, финансовите прогнози, документите, представени пред инвестиционен комитет, в които са описани подробно различни инвестиционни сценарии, и документите, представени на финансовите институции, могат да помогнат на държавите членки да докажат стимулиращия ефект.
49. С цел да се гарантира, че стимулиращият ефект е установен обективно, в своята оценка Комисията може да сравни специфични за предприятието данни с данни за отрасъла, в който получателят на помощта осъществява своята дейност. В частност, когато това е възможно, държавите членки следва да предоставят данни за отрасъла като доказателство, че съпоставителният сценарий на бенефициера, неговото изисквано равнище на рентабилност и очакваните парични потоци са разумни.
50. В този контекст равнището на рентабилност може да се оцени чрез използване на методологии, за които може да се докаже, че са използвани от дружеството бенефициер, или които представляват стандартна практика в съответния засегнат отрасъл, и които могат да включват методи за оценка на нетната настояща стойност на проекта ⁽⁵⁵⁾, вътрешната норма на възвръщаемост ⁽⁵⁶⁾ или средната възвръщаемост на вложения капитал.
51. Освен това в случай на инвестиционна подкрепа за трансгранични научноизследователски и развойни дейности, научноизследователски инфраструктури, инфраструктури за изпитване и експериментиране, както и иновационни клъстери, Комисията ще разглежда инвестициите, които улесняват трансграничното сътрудничество или са финансирани от повече от една държава членка, като елемент, който може да засили стимулиращия ефект на помощта. В такива случаи може до голяма степен да се предположи, че помощта стимулира по-големи по размер или обхват дейности в областта на НИРДИ или улеснява тяхното по-бързо изпълнение, или че общите разходи по проекта се увеличават (вж. точка 142 по-долу) поради разрастването на дейностите в сравнение с проект, насочен към задоволяване само на националните нужди.
52. Следователно тази помощ няма да бъде определена като съвместима с вътрешния пазар, когато може да се допусне, че една и съща дейност може да бъде и би била осъществена дори без предоставянето на помощ.

⁽⁵⁵⁾ Нетната настояща стойност на проекта е разликата между положителните и отрицателните парични потоци през жизнения цикъл на инвестицията, сконтирани до тяхната настояща стойност (като се използва средната претеглена цена на капитала).

⁽⁵⁶⁾ ВНВ не се основава на счетоводните приходи през дадена година, а се вземат предвид бъдещите парични потоци, които инвеститорът очаква да получи през целия жизнен цикъл на инвестицията. Тя се определя като сконтовия процент, за който ННС на паричен поток е равна на нула.

3.1.3. Липса на нарушение на приложимото право на Съюза

53. Ако мярка за държавна помощ, свързаните с нея условия, включително методът за финансиране, когато този метод представлява неразделна част от мярката за държавна помощ, или дейността, която финансира, водят до нарушение на съответното законодателство на Съюза, помощта не може да бъде обявена за съвместима с вътрешния пазар ⁽⁵⁷⁾.
54. Когато оценява съвместимостта на индивидуална помощ с вътрешния пазар, Комисията по-специално ще вземе предвид евентуални производства за нарушение на членове 101 или 102 от Договора, които може да засягат бенефициера на помощта и да са от значение за нейната оценка по член 107, параграф 3 от Договора ⁽⁵⁸⁾.

3.2. Второ условие: Помощта за НИРДИ трябва да не нарушава неправолтерно условията на търговия по начин, който да противоречи на общия интерес

55. В съответствие с член 107, параграф 3, буква в) от Договора помощите, които имат за цел да улеснят развитието на някои икономически дейности или на някои икономически региони, могат да се считат за съвместими, но само „доколкото тези помощи не засягат по неблагоприятен начин условията на търговия до степен, която противоречи на общия интерес.“
56. Оценката на отрицателното въздействие върху вътрешния пазар включва сложни икономически и социални оценки. В настоящия раздел се определя методът за упражняване на правото на преценка на Комисията при извършване на оценката съгласно второто условие за оценка на съвместимостта, посочена в точка 39, буква б).
57. По самото си естество всяка мярка за помощ води до нарушаване на конкуренцията и оказва въздействие върху търговията между държавите членки. С цел да установи обаче дали нарушаващите търговията ефекти на помощта са ограничени до минимум, Комисията ще провери дали помощта е необходима, целесъобразна, пропорционална и прозрачна.
58. След това Комисията ще оцени нарушаващия ефект на въпросната помощ за НИРДИ върху конкуренцията и условията на търговия. По-конкретно помощта в областта на НИРДИ може да причини специфични нарушения на продуктовия пазар и ефекти, свързани с местоположението. След това Комисията ще съпостави положителното въздействие от помощта с нейното отрицателно въздействие върху конкуренцията и търговията. Когато положителното въздействие е по-голямо от отрицателното, Комисията ще обяви помощта за съвместима.

3.2.1. Необходимост от държавна намеса

59. Дадена мярка за държавна помощ трябва да бъде предназначена за ситуации, в които помощта може да доведе до съществено развитие, което пазарът не е в състояние да постигне самостоятелно, например чрез отстраняването на пазарна неефективност, засягаща въпросната дейност или инвестиция за НИРДИ.

3.2.1.1. Общи условия

60. Държавната помощ може да бъде необходима за засилването на дейността в областта на НИРДИ, когато пазарът не успява самостоятелно да постигне ефективни резултати. За да се прецени дали държавната помощ е ефективна с оглед на постигането на очаквания резултат, най-напред трябва да бъде определен проблемът за разрешаване. Държавната помощ следва да бъде предназначена за ситуации, при които помощта може да доведе до съществено развитие, каквото пазарът не е в състояние да постигне без външна намеса. Държавите членки следва да обяснят как мярката за помощ може ефективно да смекчи установените пазарни неефективности, които възпрепятстват изпълнението на въпросната дейност или инвестиция в областта на НИРДИ от самия пазар.

⁽⁵⁷⁾ Вж. например решение на Съда от 19 септември 2000 г., *Германия/Комисия*, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, т. 78; Решение на Съда от 22 декември 2008 г., *Société Régie Networks/Rhône-Alpes Bourgogne*, C-333/07, ECLI:EU:C:2008:764, т. 94—116; Решение на Съда от 22 септември 2020 г., *Австрия/Комисия*, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, т. 44; Решение на Съда от 14 октомври 2010 г., *Niova Agricast/Комисия*, C-67/09 P, ECLI:EU:C:2010:607, т. 51.

⁽⁵⁸⁾ Вж. решение на Съда от 15 юни 1993 г., *Matra/Комисия*, C-225/91, ECLI:EU:C:1993:239, т. 42.

61. НИРДИ се осъществяват чрез редица дейности, които обикновено са разположени нагоре по веригата на редица продуктови пазари, и чрез които наличният капацитет се използва за разработване на нови или усъвършенствани продукти, услуги и процеси на тези продуктови пазари или на напълно нови пазари, като по този начин се създават условия за икономически растеж, водещи до териториално и социално сближаване или защитаващи общия интерес на потребителите. При наличния капацитет за НИРДИ обаче пазарната неефективност може да представлява пречка за достигането на оптимален резултат и да доведе до неефективен резултат поради следните причини:

- а) **положителни вторични ефекти или разпространение на знания:** НИРДИ често генерират ползи за обществото под формата на положителни вторични ефекти, например разпространение на знания или по-добри възможности за други стопански участници да създадат допълнителни продукти и услуги. Въпреки това, ако бъдат реализирани на пазарен принцип, редица проекти биха могли да имат непривлекателна норма на възвръщаемост от гледна точка на частния сектор, въпреки че те ще бъдат от полза за обществото, тъй като при вземането на решение относно сумата за дейността по НИРДИ, която следва да извършат, ориентираният към печалби предприятият не могат да усвоят ползите от своите действия в достатъчна степен. Поради тази причина държавната помощ може да допринесе за осъществяването на проекти, които водят до цялостна обществена или икономическа полза и които в противен случай не биха били осъществени.

Въпреки това не всички ползи, произтичащи от дейности в областта на НИРДИ, са положителни вторични ефекти, и наличието на положителни вторични ефекти само по себе си не означава автоматично, че държавната помощ е съвместима с вътрешния пазар. По принцип потребителите са готови да заплатят за пряка полза, свързана с нови продукти и услуги, като същевременно предприятията могат да усвоят ползите от своите инвестиции посредством други съществуващи инструменти, като например ПИС. В някои случаи обаче тези средства са недостатъчни и се запазва остатъчна пазарна неефективност, която може да бъде коригирана с държавна помощ. Например, както често се твърди за фундаменталните научни изследвания, може да се окаже трудно външните за научните изследвания лица да бъдат изключени от достъпа до резултатите от някои дейности, които поради това може да имат характер на публично благо. От друга страна, по-конкретните знания, свързани с производството, често могат да бъдат добре защитени, например посредством патенти, които дават възможност на изобретателя да получи по-висока възвръщаемост от изобретението;

- б) **несъвършена и асиметрична информация:** НИРДИ се характеризират с висока степен на несигурност. При определени обстоятелства, свързани с несъвършената и асиметрична информация, е възможно частните инвеститори да не желаят да финансират стойностни проекти и висококвалифицираният персонал може да не знае, че съществуват възможности за намиране на работа в иновационни предприятия. В резултат на това е възможно възникването на неподходящо разпределение на човешки и финансови ресурси и нереализирането на проекти, които могат да бъдат ценни за обществото или икономиката;

В някои случаи е възможно също така несъвършената и асиметрична информация да възпрепятства достъпа до финансиране. Въпреки това несъвършената информация и наличието на риск не оправдават автоматично необходимостта от държавна помощ. Нефинансирането на частни проекти с по-ниска възвръщаемост на инвестициите може също така да бъде знак за пазарна ефективност. Освен това рискът е част от всяка стопанска дейност и сам по себе си той не представлява пазарна неефективност. Въпреки това в контекста на несиметрична информация рискът може да увеличи финансовите трудности;

- в) **координационна и мрежова неефективност:** способността на предприятията да се координират помежду си или да си взаимодействат за извършването на дейност в областта на НИРДИ може да бъде намалена поради различни причини, включително поради затруднения при координирането на съвместната работа между множество партньори, когато някои от тях имат различни интереси, проблеми при изготвянето на договори и трудности при координирането на съвместната работа, които се дължат например на споделянето на чувствителна информация.

3.2.1.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ

62. Макар че определени видове пазарна неефективност могат да попречат на НИРДИ като цяло, не всички предприятия и отрасли на икономиката са засегнати от тях в еднаква степен. Следователно за всяка индивидуална помощ, подлежаща на задължение за уведомяване, държавите членки следва да предоставят подходяща информация за това дали помощта е предназначена за премахването на обща пазарна неефективност по отношение на НИРДИ или на конкретна пазарна неефективност на НИРДИ, засягаща например определен сектор или бизнес.

63. Комисията взема предвид следните елементи:
- a) **разпространение на знания:** предвидено равнище на разпространение на знания; специфични характеристики на създадените знания; наличност на защита на ПИС; степен на допълване с други стоки и услуги;
  - b) **несвършена и асиметрична информация:** ниво на риск и сложност на НИРДИ; необходимост от външно финансиране; характеристики на бенефициера на помощта по отношение на достъпа до външно финансиране;
  - в) **координационна неефективност:** брой на предприятия, участващи в сътрудничеството; интензивност на сътрудничеството; различни интереси на партньорите в сътрудничеството; проблеми при съставянето на договорите; проблеми при координиране на сътрудничеството.
64. В своя анализ на предполагаемата пазарна неефективност, която пречи на дейностите в областта на НИРДИ да бъдат задействани от мярката за помощ, Комисията ще вземе под внимание по-специално съществуващите секторни сравнения и други проучвания, които съответната държава членка следва да осигури.
65. Когато уведомяват за инвестиция или оперативна помощ за клъстери, държавите членки трябва да предоставят информация за планираната или очакваната специализация на иновационния клъстер, наличния регионален потенциал и наличието в Съюза на клъстери с подобни цели. Когато е целесъобразно, държавите членки следва също така да обяснят по какъв начин клъстерът може да окаже положително въздействие върху технологичния напредък и цифровата трансформация на икономиката на Съюза. Когато подпомаганият иновационен клъстер е цифров иновационен център, Комисията може да приеме, че е налице такова положително въздействие. В своя анализ Комисията ще анализира дали сътрудничеството, което ще бъде стимулирано или поощрено от дейностите на иновационния клъстер, може да има за цел, наред с другото, да съкрати времето, необходимо от създаването на нови знания до транспонирането им в иновативни приложения. Те могат да включват нови продукти, услуги, процеси или решения, които също се основават на цифрови технологии, или да спомогат за трансформирането на икономиката на Съюза в съответствие със Зеления пакт и съобщението „Цифрова Европа“, наред с другото.
66. Когато уведомяват за инвестиционна помощ за инфраструктура за изпитване и експериментиране, държавите членки трябва да предоставят подробна и точна информация относно нейната планирана или очаквана специализация, нейния съвременен характер и начина, по който инфраструктурата за изпитване и експериментиране би могла да допринесе за улесняването на цифровия и екологичния преход на икономиката на Съюза на регионално или национално равнище или на равнището на ЕС. Държавите членки трябва също така да предоставят информация за това дали в Съюза съществуват сходни инфраструктури за изпитване и експериментиране, независимо от това дали са публично финансирани или не. Освен това държавите членки следва да предоставят информация за профила на потребителите, като например големина, сектор и друга информация от значение. В своята оценка Комисията ще разгледа до каква степен капацитетът на инфраструктурата ще бъде разпределен за услуги, предоставяни на МСП, като по този начин ще предостави възможности на МСП да подобрят ефективността на своите производствени процеси и способността си да въвеждат иновации в своите продукти и бизнес модели, улеснена по-специално от достъпа до цифрови технологии.
67. По отношение на държавните помощи, които се отпускат за проекти или дейности, които са финансирани пряко или непряко и от Съюза (т.е. от Комисията, от нейните изпълнителни агенции, от съвместни предприятия, създадени въз основа на членове 185 и 187 от Договора, или от всякакви други изпълнителни органи, когато финансирането от Съюза не е пряко или косвено под контрола на държавите членки), Комисията ще счита, че необходимостта от държавна намеса е била установена.
68. От друга страна, в случаите, в които държавната помощ се предоставя за проекти или дейности, които по отношение на тяхното технологично съдържание, равнище на риска и големина са подобни на тези, които вече са били реализирани в рамките на Съюза при пазарни условия, Комисията по принцип ще счита, че не е налице пазарна неефективност, и ще поиска допълнителни доказателства и обосновка за необходимостта от държавна намеса. По-специално, що се отнася до инфраструктурите за изпитване и експериментиране и до иновационните клъстери, държавите членки трябва да докажат, че публичната подкрепа няма да доведе до дублиране на услуги, които вече се предлагат от съществуващите структури, действащи в рамките на Съюза, което би могло да доведе до неизползван капацитет и да постави под въпрос икономическата жизнеспособност на подпомаганата инвестиция.

3.2.2. Целесъобразност на мярката за помощ

69. Предложената мярка за помощ трябва да бъде подходящ инструмент на политиката за постигане на желаната цел на помощта, т.е. не трябва да има инструмент на политиката за помощ, който да е в по-добра позиция и да нарушава конкуренцията в по-малка степен, и който да е в състояние да постигне същите резултати.

3.2.2.1. Целесъобразност в сравнение с алтернативни инструменти на политиката

70. Държавната помощ не е единственият инструмент на политиката за насърчване на дейности в областта на НИРДИ, с които държавите членки разполагат. Важно е да не се забравя, че може да съществуват други, по-подходящи инструменти, като например мерки, свързани с търсенето, включващи регулиране, обществени поръчки или стандартизиране, както и увеличаване на финансирането за обществените научни изследвания и публичното образование и общи фискални мерки. Целесъобразността на даден инструмент на политиката в дадена ситуация обикновено е обвързана с естеството на проблема, който трябва да бъде разрешен. Така например намаляването на пазарните бариери може да бъде по-подходящо от предоставянето на държавна помощ, когато целта е да се преодолеят трудностите за нов участник на пазара, свързани с усвояването на резултатите в областта на НИРДИ. Увеличаването на инвестициите в образованието може да бъде по-подходящо за справяне с липсата на квалифициран персонал, отколкото предоставянето на държавна помощ.

71. Държавната помощ за НИРДИ може да бъде разрешена като изключение от общата забрана за държавна помощ, когато тя е необходима за извършването на въпросните дейности в областта на НИРДИ. Следователно важен елемент в това отношение е дали и доколко предоставянето на държавна помощ за НИРДИ може да се счита за подходящ инструмент за засилване на дейността в областта на НИРДИ, при положение че същите резултати могат да бъдат постигнати с други инструменти, които не нарушават конкуренцията в толкова голяма степен.

72. В своя анализ на съвместимостта Комисията взема под внимание по-специално оценката на въздействието на предложената мярка, изготвена от съответната държава членка. За подходящ инструмент се считат мерки, за които държавата членка е разгледала други варианти на политики, и за които предимствата от използването на селективен инструмент, като държавна помощ, са установени и представени на Комисията.

73. Комисията ще счита, че целесъобразността на мерките за държавна помощ е установена, когато те се отпускат за проекти или дейности, които са финансирани пряко или непряко и от Съюза, т.е. от Комисията, от нейните изпълнителни агенции, от съвместни предприятия, създадени въз основа на членове 185 и 187 от Договора, или от всякакви други изпълнителни органи, когато финансирането от Съюза не е пряко или косвено под контрола на държавите членки. Държавите членки следва да докажат, че държавната помощ за оценявания проект или дейност би създала полезни взаимодействия с всяко финансиране или съфинансиране по програми на Съюза.

3.2.2.2. Целесъобразност на различните инструменти за помощ

74. Държавна помощ за НИРДИ може да се предоставя в различна форма. С оглед на това държавите членки следва да гарантират, че помощта е предоставена във форма, която е вероятно да доведе до възможно най-малко нарушаване на конкуренцията и търговията. Във връзка с това, когато помощта се предоставя във форма, която осигурява пряко парично предимство, като например преки субсидии, освобождаване или намаление на данъци или на други задължителни такси или предоставяне на земя, стоки или услуги на преференциални цени, въпросната държава членка трябва да включи анализ на други варианти и да обясни защо и как други форми на помощ, които евентуално биха нарушили конкуренцията в по-малка степен, а именно възстановяеми аванси или форми на помощ, които се основават на дългови или капиталови инструменти, като например държавни гаранции, придобиване на акционерно участие или алтернативно предоставяне на дълг или капитал при изгодни условия, са по-малко подходящи.

75. Изборът на инструмента за помощ следва да се извърши въз основа на пазарната неефективност, която трябва да бъде преодоляна. Например, когато основната пазарна неефективност е проблем, свързан с достъпа до външно дългово финансиране поради асиметрична информация, държавите членки по принцип трябва да прибягнат до помощ под формата на подкрепа на ликвидността, като например заем или гаранция, а не под формата на безвъзмездни средства. Когато е необходимо също така на предприятието да се осигури определена степен на споделяне на риска, по принцип предпочитаният инструмент за помощ следва да бъде възстановяем аванс. По-специално, когато помощта е предоставена под форма, различна от подкрепа на ликвидността или възстановяем аванс, за дейности, близки до пазара, държавата членка трябва да обоснове целесъобразността на избрания инструмент за преодоляването на конкретната пазарна неефективност. За схемите за помощ, изпълняващи целите и приоритетите на оперативни програми, избраният в тези програми финансов инструмент по принцип се смята за подходящ инструмент.

3.2.3. Пропорционалност на помощта

3.2.3.1. Общи условия

76. За да бъде пропорционална помощта за НИРДИ, нейният размер трябва да бъде ограничен до минимума, необходим за осъществяването на подпомаганата дейност.

3.2.3.1.1. Максимален интензитет на помощта

77. С цел да се гарантира, че равнището на помощта е пропорционално на пазарната неефективност, която възпрепятства изпълнението на дейностите в областта на НИРДИ, които трябва да бъдат задействани от въпросната мярка за помощ, и за преодоляването на която е предназначена помощта, размерът на помощта трябва да се определи в съответствие с предварително определен набор от допустими разходи и да е ограничен до определен процент от тези допустими разходи („интензитет на помощта“). Интензитетът на помощта трябва да се определи индивидуално за всеки бенефициер, включително при съвместни проекти.

78. За да се гарантират предсказуемостта и равните условия, Комисията прилага максимални интензитети на помощта за НИРДИ, които се определят въз основа на три критерия: i) близостта на помощта до пазара — като непряк показател за очакваните отрицателни въздействия и нуждата от нея, като се вземат предвид потенциалните по-високи приходи, които могат да се очакват от подпомаганите дейности; ii) големината на бенефициера — като непряк показател за по-неотложните затруднения, пред които обикновено са изправени по-малките дружества при финансирането на рискови проекти; и iii) остротата на всяка пазарна неефективност, като например очакваните външни ефекти по отношение на разпространението на знания. Поради тази причина интензитетите на помощта като цяло би трябвало да са по-ниски при дейностите, свързани с развойна дейност и иновации, отколкото при научноизследователската дейност. Тези съображения се прилагат по подобен начин по отношение на интензитета на помощта за инфраструктури за изпитване и експериментиране, които по дефиниция предоставят на предприятията предимно услуги за научноизследователски и развойни дейности, които са по-близки до пазара.

79. Допустимите разходи за всяка мярка за помощ, включена в настоящата рамка, са определени в приложение I. Когато даден проект за НИРД обхваща различни задачи, всяка допустима задача трябва да попада в категориите фундаментални научни изследвания, индустриални научни изследвания или експериментално развитие ⁽⁵⁹⁾. При класифицирането на различните дейности според съответната категория ⁽⁶⁰⁾ Комисията ще се позовава на собствената си практика и на конкретните примери и обяснения, предоставени в наръчника на ОИСР на Фраскати ⁽⁶¹⁾.

80. Допустимите разходи за НИРДИ следва да бъдат подкрепени от най-новите налични документни доказателства, които трябва да бъдат ясни и конкретни. Допълнителните режийни разходи и други оперативни разходи, включително разходите за материали, консумативи и подобни продукти, направени пряко в резултат на проекта, могат като алтернатива да бъдат изчислени въз основа на опростен подход на разходите под формата на единна ставка в размер до 20 %, прилаган към общите допустими преки разходи за проекти за НИРД, определени в приложение I, букви а) — г) и буква ж) за проекти за НИРД, свързани със здравеопазването/от значение за здравеопазването. В този случай разходите по проекта за НИРД, използвани за изчисляване на непреките разходи, се определят въз основа на обичайните счетоводни практики и включват само допустимите разходи за проекти за НИРД, изброени в приложение I, букви а) — г) и буква ж) за проекти за НИРД, свързани със здравеопазването/от значение за здравеопазването. За проекти, съфинансирани по програма „Хоризонт Европа“, държавите членки могат да използват опростената методика на разходите по „Хоризонт Европа“ за изчисляване на непреките разходи по проектите за НИРД.

⁽⁵⁹⁾ Не е задължително тази класификация да следва хронологичен подход, като се разгръща последователно във времето от фундаментални научни изследвания към дейности, по-близки до пазара. Следователно Комисията може да класифицира задача, изпълнявана на по-късен етап от проекта, като промишлено научно изследване, макар да е констатирана, че дейност от по-ранен етап на проекта представлява експериментално развитие или изобщо не е научноизследователска дейност.

⁽⁶⁰⁾ За практически цели и ако не е показано, че в отделните случаи трябва да се използва различен мащаб, може да се счита също, че различните категории научноизследователски и развойни дейности обикновено съответстват на нива на технологична готовност 1 (фундаментални изследвания), 2—4 (индустриални изследвания) и 5—8 (експериментално развитие). Вж. Съобщение на Комисията „Европейска стратегия за главните базови технологии — мост към растеж и заетост“ (COM(2012) 341 final, 26 юни 2012 г.).

⁽⁶¹⁾ Наръчник на ОИСР на Фраскати от 2015 г.: Насоки за събиране и докладване на данни в областта на научните изследвания и експерименталното развитие, изменени или заменени.

81. Максималните интензитети на помощта, които обичайно се прилагат за всички допустими мерки за НИРДИ, са определени в приложение II ⁽⁶²⁾. Освен ако в рамката не е посочено друго, в своята оценка на категориите мерки, подлежащи на уведомяване, Комисията ще вземе предвид всички интензитети на помощта, приложими за мерки за НИРДИ съгласно Общия регламент за групово освобождаване.
82. В случай на държавна помощ за даден проект, който се осъществява съвместно от научноизследователски организации и предприятия, съчетаването на преки държавни помощи и, когато те представляват помощ, вноски от научноизследователски организации в един и същ проект не трябва да надхвърля приложимия интензитет на помощта за всяко предприятие бенефициер.

3.2.3.1.2. Възстановяеми аванси

83. Ако дадена държава членка предостави възстановяем аванс, който се определя като държавна помощ съгласно член 107, параграф 1 от Договора за ЕО, се прилагат правилата, установени в настоящия раздел.
84. Когато дадена държава членка може да докаже, че въз основа на валидна методика, основана на достатъчно голям обем подлежащи на проверка данни, може да бъде изчислен брутният еквивалент на безвъзмездни средства на възстановяем аванс, тя може да уведоми Комисията за схемата за помощ и свързаната с нея методика. Ако Комисията одобри методиката и заключи, че схемата е съвместима, помощта може да бъде предоставена въз основа на брутният еквивалент на безвъзмездни средства на възстановяемия аванс до размера на интензитетите на помощта, посочени в приложение II.
85. Във всички други случаи възстановяемият аванс се изразява като процент от допустимите разходи и може да надхвърля приложимите максимални интензитети на помощта с 10 процентни пункта, при условие че са изпълнени следните условия:
- а) при успех на проекта, мярката трябва да предвижда, че авансът се възстановява с лихвен процент, не по-малък от сконтовия лихвен процент, изчислен чрез прилагане на Съобщението на Комисията относно преразглеждане на метода за определяне на референтните и сконтови лихвени проценти ⁽⁶³⁾;
  - б) при успех на проекта, който надхвърля резултатите, които се определят като успешни, съответната държава членка следва да изиска плащания, надхвърлящи размера на аванса, включително лихвен процент съгласно приложимия сконтов процент;
  - в) при неуспех на проекта, не е необходимо авансът да се възстановява в пълния му размер. При частичен успех възстановяването следва да бъде пропорционално на степента на постигнатия успех.
86. За да може Комисията да оцени мярката, тя трябва да включва подробни разпоредби относно възстановяването на аванса в случай на успех, в които ясно се определя какво се счита за успешен резултат въз основа на разумна и предпазлива хипотеза.

3.2.3.1.3. Фискални мерки

87. Доколкото една фискална мярка представлява държавна помощ, нейният интензитет може да се изчисли въз основа на индивидуални проекти или на равнището на едно предприятие като съотношението между общото данъчно облекчение и сумата на всички допустими разходи за НИРДИ, извършени за период, който не надвишава три последователни фискални години. Във втория случай фискалната мярка може да се прилага без да се прави разлика за всички допустими дейности, но не трябва да надвишава приложимия интензитет на помощта за експериментално развитие ⁽⁶⁴⁾.

⁽⁶²⁾ Без да се засягат специфичните разпоредби, които се прилагат за помощта за научноизследователска и развойна дейност в секторите на селското стопанство и рибарството, както е установено в регламент за групово освобождаване.

⁽⁶³⁾ Съобщение на Комисията относно преразглеждане на метода за определяне на референтните и сконтови лихвени проценти (ОВ С 14, 19.1.2008 г, стр. 6.).

⁽⁶⁴⁾ Обратно, когато при мярка за фискална помощ се прави разграничение между различни категории НИРД, съответните интензитети на помощта не трябва да се превишават.

3.2.3.1.4. Натрупване на помощ

88. Помощ може да бъде предоставена едновременно по няколко схеми за помощ или да бъде съчетана с помощ *ad hoc*, при условие че общият размер на държавната помощ за дадена дейност или проект не надвишава таваните на помощта в съответствие с настоящата рамка. Както е отбелязано в точка 10, финансирането от Съюза, което се управлява централно от институции, агенции, съвместни предприятия или други органи на Съюза и което не се намира пряко или непряко под контрола на държавите членки, не представлява държавна помощ и не следва да се взема предвид. Дори когато това финансиране от Съюза е съчетано с друга държавна помощ, общата сума на публичното финансиране, отпуснато за едни и същи допустими разходи, не трябва да надхвърля най-изгодния процент на финансиране, определен в приложимите правила на правото на Съюза.
89. Инфраструктурите за изпитване и експериментиране, съфинансирани по линия на фондовете, агенциите, съвместните предприятия или други органи на Съюза, биха могли да се възползват от публична подкрепа в размер до 100 % от допустимите инвестиционни разходи, при условие че необходимият размер на общото публично финансиране (т.е. държавна помощ и други източници на публично финансиране) за проекта е доказан въз основа на надеждна оценка на недостига на финансиране, за да се гарантира, че общият размер на публичното финансиране не води до свръхкомпенсация ⁽⁶⁵⁾.
90. Когато допустимите разходи за помощ за НИРДИ потенциално са изцяло или отчасти допустими за помощ за други цели, за припокриващата се част се прилага най-благоприятният таван съгласно съответните правила.
91. Помощ за НИРДИ не може да се натрупва с помощ *de minimis* за едни и същи допустими разходи, ако това би довело до интензитет на помощта, надвишаващ стойностите, установени в настоящата рамка.

3.2.3.2. Допълнителни условия за индивидуална помощ

92. По отношение на индивидуалната помощ, подлежаща на задължение за уведомяване, съобразяването с набор от предварително определени максимални интензитети на помощта само по себе си не е достатъчно, за да се осигури нейната пропорционалност.
93. Като общо правило и за да се установи дали помощта е пропорционална, Комисията ще провери дали размерът на помощта надвишава необходимия минимум за осигуряване на достатъчна рентабилност на проекта, например като прави възможно постигането на вътрешна норма на възвръщаемост, която съответства на стандартния или минималния процент на възвръщаемост за сектора или предприятието. За тази цел могат също да се използват стандартната норма на възвръщаемост, която се изисква от бенефициера в други проекти за НИРДИ, цената на неговия общ капитал или обичайната норма на възвръщаемост в съответния отрасъл. Всички съответни очаквани разходи и ползи трябва да се вземат предвид за целия жизнен цикъл на проекта, в това число разходите и приходите, произтичащи от резултатите от дейностите в областта на НИРДИ.
94. Когато е доказано, например чрез вътрешни документи на дружеството, че бенефициерът на помощта е изправен пред ясен избор между това да изпълни или подпомаган проект, или алтернативен проект без помощ, като правило се счита, че индивидуалната помощ е ограничена до необходимия минимум, само ако нейният размер не надхвърля нетния размер на допълнителните разходи за осъществяване на разглежданите дейности в сравнение със съпоставителния проект, който би бил реализиран при липса на помощ. За да определи нетните допълнителни разходи, Комисията сравнява очакваната нетна настояща стойност на инвестицията в подпомаган проект и в съпоставителния проект, като се отчитат вероятностите от настъпването на различните сценарии за стопанска дейност ⁽⁶⁶⁾.
95. Когато помощта е предоставена за проекти за НИРД или за изграждането или модернизирането на научноизследователски инфраструктури или за изграждането или модернизирането на инфраструктури за изпитване и експериментиране и Комисията може да установи, въз основа на методиката, посочена в точки 93 или 94, че помощта е строго ограничена до необходимия минимум, могат да бъдат разрешени по-високи максимални интензитети на помощта, различни от тези, които са определени в приложение II, до равнищата, посочени в таблицата по-долу:

⁽⁶⁵⁾ Като прещпазна мярка може да се приложи механизмът за възвръщане на предоставени средства.

⁽⁶⁶⁾ В частния случай, при който помощта дава възможност само за увеличаване на скоростта на изпълнение на проекта, сравнението трябва да отразява главно различните срокове по отношение на паричните потоци и забавеното навлизане на пазара.

	Малко предприятие	Средно предприятие	Голямо предприятие
Помощ за проекти в областта на НИРД			
Фундаментални научни изследвания	100 %	100 %	100 %
Приложни научни изследвания	80 %	70 %	60 %
— които се извършват в ефективно сътрудничество между предприятия (за големи предприятия, трансгранични такива или с участието на поне едно МСП) или между предприятие и научноизследователска организация; или	90 %	80 %	70 %
— които включват широко разпространение на резултатите, или			
— при условие че проектът за НИРД се осъществява в подпомагани региони, които отговарят на условията на член 107, параграф 3, буква а) от Договора, или	90 % или 85 %	80 % или 75 %	70 % или 65 %
— при условие че проектът за НИРД се осъществява в подпомагани региони, които отговарят на условията на член 107, параграф 3, буква в) от Договора			
Помощ за изграждане и модернизиране на научноизследователски инфраструктури	60 %		
— при условие че поне две държави членки предоставят публично финансиране, или	70 %		
— за научноизследователски инфраструктури, оценени и подбрани на равнище ЕС			
Помощ за изграждане и модернизиране на инфраструктури за изпитване и експериментиране	55 %	45 %	35 %
— при условие че поне две държави членки предоставят публично финансиране, или	65 %	55 %	45 %
— за инфраструктури за изпитване и експериментиране, оценявани и подбрани на равнище ЕС (включително съфинансирани или получили т.нар. „Печат за високи постижения“), и/или			
— при условие, че инфраструктурата за изпитване и експериментиране предоставя услуги предимно на МСП (най-малко 80 % от капацитета ѝ се разпределя за тази цел)	70 % (65 + 5) или 60 % (55 + 5)	60 % (55 + 5) или 50 % (45 + 5)	50 % (45 + 5) или 40 % (35 + 5)

96. За да докажат, че помощта е ограничена до необходимия минимум, държавите членки трябва да обяснят по какъв начин е определен размерът на помощта. Документацията и изчисленията, използвани при анализа на стимулиращия ефект, могат също да се използват за оценка на пропорционалността на помощта. Когато установената необходимост от помощ се обуславя главно от трудности в привличането на дългово финансиране на пазара, а не от липсата на рентабилност, особено подходящ начин да се гарантира, че помощта е ограничена до необходимия минимум, би бил тя да се предостави под формата на заем, гаранция или възстановяем аванс вместо в невъзстановяема форма, например като безвъзмездни средства.
97. При наличие на голям брой потенциални кандидати за осъществяване на подпомаганата дейност вероятността изискването за пропорционалност да бъде изпълнено е по-голяма, ако помощта се предоставя на основата на прозрачни, обективни и недискриминационни критерии.
98. За да се преодолеят действителните или потенциалните преки или косвени нарушения на международната търговия, интензитети на помощта, надхвърлящи допустимите интензитети съгласно настоящата рамка, могат да бъдат разрешени, ако конкуренти извън рамките на Съюза през последните три години пряко или непряко са получили или ще получат помощ с еквивалентен интензитет за сходни проекти. Въпреки това, ако има вероятност нарушаването на международната търговия да настъпи след повече от три години, предвид особения характер на конкретния сектор, референтният период може да бъде съответно удължен. Когато това е възможно, засегнатата държава членка трябва да предостави на Комисията достатъчно информация, която ще ѝ позволи да оцени ситуацията, особено по отношение на необходимостта да се отчете конкурентното предимство на конкурент, който се явява трета страна. Когато Комисията не разполага с доказателства относно предоставената или предлаганата помощ, тя може да основе решението си също така на косвени доказателства.

99. Когато събира доказателства, Комисията може да използва своите разследващи правомощия ⁽⁶⁷⁾.

3.2.4. Прозрачност

100. Държавите членки трябва да публикуват в базата данни за прозрачност на държавните помощи на Европейската комисия ⁽⁶⁸⁾ или на подробен уебсайт за държавна помощ на национално и регионално равнище:

- a) пълния текст на одобрената схема за помощ или на решението за предоставяне на индивидуалната помощ и разпоредбите за неговото прилагане или връзка към него;
- b) следната информация за всяка индивидуална помощ, отпусната *ad hoc* или по схема за помощ, одобрена въз основа на настоящата рамка, чийто размер надхвърля 100 000 евро:
  - идентичността на индивидуалния бенефициер ⁽⁶⁹⁾
    - Наименование
    - Идентификатор на бенефициера
  - вид на предприятието на бенефициера към момента на предоставянето на помощта:
    - МСП
    - Голямо предприятие
  - регион, в който се намира бенефициерът, по ниво II от NUTS или по-ниско ниво
  - основният икономически сектор, в който бенефициерът осъществява дейности на ниво група по NACE ⁽⁷⁰⁾.
  - елемент на помощта и, ако е различен, номинален размер на помощта, изразен като пълен размер в национална парична единица ⁽⁷¹⁾
  - инструмент за предоставяне на помощта ⁽⁷²⁾:
    - Безвъзмездна помощ/лихвена субсидия/опрощаване на задължения
    - Заем/подлежащи на възстановяване авансови плащания/помощ, която подлежи на възстановяване
    - Гаранция
    - Данъчно предимство или освобождаване от данъци
    - Рисково финансиране
    - Друго (моля, уточнете)
  - дата на отпускане и дата на публикуване на помощта
  - цел на помощта
  - наименование на органа или органите, предоставящи помощта

⁽⁶⁷⁾ Вж. член 25 от Регламент (ЕС) 2015/1589 на Съвета от 13 юли 2015 г. за установяване на подробни правила за прилагането на член 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ОВ L 248, 24.9.2015 г., стр. 9).

⁽⁶⁸⁾ „Публично търсене в базата данни за прозрачност на държавните помощи“, достъпно на следния уебсайт: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=bg>.

⁽⁶⁹⁾ С изключение на търговските тайни и друга поверителна информация в надлежно обосновани случаи и при условие че има съгласие от страна на Комисията (Съобщение на Комисията от 1 декември 2003 г. относно професионалната тайна при решенията за държавна помощ, С(2003) 4582 (ОВ С 297, 9.12.2003 г., стр. 6).

⁽⁷⁰⁾ Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 2006 г. за установяване на статистическа класификация на икономическите дейности NACE Rev. 2 и за изменение на Регламент (ЕИО) № 3037/90 на Съвета, както и на някои ЕО регламенти относно специфичните статистически области (ОВ L 393, 30.12.2006 г., стр. 1).

⁽⁷¹⁾ Брутен еквивалент на безвъзмездна помощ или, когато е приложимо, размер на инвестицията. За оперативна помощ може да бъде предоставен годишният размер на помощта по бенефициери. При фискални схеми тази сума може да бъде предоставена в рамките, определени в точка 143. Сумата, която трябва да се публикува, е максималната допустима данъчна полза, а не сумата, приспадна всяка година (например при данъчен кредит се публикува максималният допустим данъчен кредит, а не действителната сума, която може да зависи от облагаемите приходи и да се променя всяка година).

⁽⁷²⁾ Ако помощта е отпусната посредством няколко инструмента за помощ, размерът на помощта се посочва по инструменти.

- когато е приложимо, наименование на упълномощения субект и наименования на подбраните финансови посредници
  - референтен номер на мярката за помощ ⁽⁷³⁾
101. Държавите членки трябва да организират своите подробни уебсайтове за държавна помощ, както е посочено в точка 100, така че достъпът до тази информация да е лесен. Информацията се публикува във вид на електронна таблица в отворен машинночитим формат, който позволява данните да бъдат ефективно търсени, извлечени, сваляни и лесно публикувани в интернет, например във формат CSV или XML. Широката общественост трябва да има достъп до уебсайта без никакви ограничения, включително без предварителна регистрация на потребител.
102. За схеми под формата на данъчни предимства условията, посочени в точка 100, буква б) от настоящия регламент, ще се считат за изпълнени, ако държавите членки публикуват необходимата информация за индивидуалните помощи в следните граници (в милиони евро): [0,1—0,5]; [0,5—1]; [1—2]; [2—5]; [5—10]; [10—30]; [30—60]; [60—100]; [100—250]; и [250 и повече].
103. Информацията в точка 100, буква б) трябва да бъде публикувана в срок от шест месеца от датата на отпускане на помощта или, за помощ под формата на данъчни предимства — в срок от една година от датата, на която се изисква данъчната декларация ⁽⁷⁴⁾. За помощ, която е неправомерна, но впоследствие е счетена за съвместима, държавите членки трябва да публикуват тази информация в срок от шест месеца от датата на решението на Комисията, с което помощта се обявява за съвместима. За да е възможно прилагането на правилата за държавна помощ съгласно Договора, информацията трябва да бъде налична в продължение на най-малко 10 години от датата, на която е предоставена помощта.
104. Комисията публикува на своя уебсайт връзката към уебсайта за държавна помощ, посочен в точка 101.
- 3.2.5. *Проверка, че специфичното отрицателно въздействие на помощта за НИРДИ върху конкуренцията и условията на търговия е сведено до минимум или е избегнато*
- 3.2.5.1. *Общи съображения*
105. Комисията ще определи пазарите, които са засегнати от помощта, като вземе предвид информацията, предоставена от държавата членка за съответните продуктови пазари, т.е. пазарите, засегнати от промяната в поведението на бенефициера. Доколкото конкретна иновационна дейност в областта на НИРДИ ще бъде свързана с няколко бъдещи продуктови пазара, въздействието на държавната помощ ще се разгледа по отношение на всички тези съответни пазари. Комисията също така ще определи засегнатия географски пазар, който съответства на региона, в който предприятията от засегнатите продуктови пазари извършват финансови операции, и за който условията на конкуренция са достатъчно хомогенни и могат да бъдат ясно разграничени от тези на съседните райони.
106. Комисията ще направи допълнителна оценка на нарушенията на конкуренцията въз основа на предвидимото въздействие на помощта за НИРДИ върху конкуренцията между предприятията на съответните продуктови и географски пазари ⁽⁷⁵⁾, които е вероятно да бъдат неблагоприятно засегнати от помощта, като се вземе предвид също така и информацията, предоставена от държавите членки за засегнатите конкуренти и клиенти или потребители. При това, когато е целесъобразно, Комисията може също така да определи конкурентните взаимодействия (заместители, допълващи се продукти, включително пазари нагоре или надолу по веригата), когато е по-вероятно да възникнат нарушения, причинени поради дадена мярка за помощ.
107. Помощта обикновено позволява на бенефициера да получи конкурентно предимство чрез, наред с другото, i) намалени производствени разходи или ii) увеличен производствен капацитет, или iii) разработване на нови продукти. Комисията счита, че отрицателното въздействие на помощта ще се отрази първо на конкурентите. Поради тази причина Комисията следва да се съсредоточи на първо място върху идентифицирането на действителните или потенциалните конкуренти на бенефициера, които е вероятно да бъдат неблагоприятно засегнати от помощта.

⁽⁷³⁾ Както е определено от Комисията в рамките на електронната процедура, посочена в точка 21.

⁽⁷⁴⁾ Ако няма официално изискване за годишна декларация, за целите на въвеждането за дата на предоставяне на помощта ще се счита 31 декември от годината, за която е предоставена помощта.

⁽⁷⁵⁾ Този анализ може да се отнася, когато е уместно, до пазарите както на вложените ресурси, така и на крайните продукти.

108. Комисията установи две основни потенциални нарушения на конкуренцията и търговията между държавите членки, причинени от помощите в областта на НИРДИ, а именно нарушенията на продуктовите пазари и ефектите, свързани с местоположението. И двата вида нарушения могат да доведат до неефективност при отпускането на средства, което вреди на икономическите резултати на вътрешния пазар, както и до проблеми с разпределението, което засяга разпределението на икономическите дейности между регионите.

109. Що се отнася до нарушенията на продуктовите пазари, държавната помощ за НИРДИ може да окаже въздействие върху конкуренцията в процеса на иновация, както и върху продуктовите пазари, на които се използват резултатите от дейностите в областта на НИРДИ.

3.2.5.1.1. Въздействие върху продуктовите пазари

110. Държавната помощ за НИРДИ може да възпрепятства конкуренцията в иновационните процеси и на продуктовите пазари по три начина, а именно: чрез нарушаване на процеса на навлизане и излизане на конкуренти от пазара, чрез нарушаване на динамичните стимули за инвестиране и чрез създаване или поддържане на пазарна мощ.

а) *Нарушаване на процесите на навлизане и излизане на конкуренти*

111. Помощта за НИРДИ може да попречи на пазарния механизъм да възнагражда най-ефективните производители и да оказва натиск върху най-малко ефективните производители да подобрят своите резултати, да се реструктурират или да излязат от пазара. Това може да доведе до ситуация, в която вследствие на предоставената помощ конкуренти, които при други условия биха били в състояние да останат на пазара, са принудени да излязат от него или изобщо да не навлязат. По подобен начин държавната помощ може да спомогне да се предотврати излизането от пазара на неефективни предприятия или дори да ги насърчи да навлязат на пазара и да завоюват пазарни дялове от иначе по-ефективни конкуренти. Следователно, ако не бъде правилно предназначена, помощта за НИРДИ може да подпомага неефективни предприятия и да доведе до пазарни структури, при които голям брой участници извършват дейност значително под равнището на ефективност. В дългосрочен план пречките пред конкурентното навлизане и излизане от пазара могат да залушат иновациите и да забавят подобренията в производителността на целия сектор.

б) *Нарушаване на динамичните стимули*

112. Помощта за НИРДИ може да наруши динамичните стимули за инвестиране на конкурентите на бенефициера на помощта. Когато едно предприятие получава помощ, вероятността за успех на неговите дейности в областта на НИРДИ като цяло се увеличава, което води до засилено присъствие на съответния/ите продукт/и пазар/и в бъдеще. Това засилено присъствие може да накара конкурентите да намалят обхвата на първоначалните си инвестиционни планове (ефект на изтласкване от пазара).

113. Освен това наличието на помощ може да направи потенциалните бенефициери прекалено самоуверени или да ги насърчи да предприемат повече рискове. Има вероятност в този случай дългосрочното въздействие върху цялостните постижения на отрасъла да бъде отрицателно. Следователно, ако не е правилно предназначена, помощта за НИРДИ може да подпомогне неефективни предприятия и по този начин да доведе до създаването на пазарни структури, при които голям брой участници на пазара извършват дейност значително под прага на ефективността.

в) *Създаване или поддържане на пазарна мощ*

114. Помощта за НИРДИ може също така да има нарушаващ (търговията) ефект, свързан със засилването или запазването на степента на пазарна мощ на продуктовите пазари. Пазарната мощ е способността да се влияе върху пазарните цени, продукцията, разнообразието или качеството на стоките или услугите или върху други параметри на конкуренцията в продължение на значителен период от време в ущърб на потребителите. Дори когато помощта не укрепва пряко пазарната мощ, това може да стане косвено, като се възпре разрастването на съществуващи конкуренти или като те бъдат принудени да напуснат пазара или се попречи на навлизането на нови конкуренти.

3.2.5.1.2. Въздействие върху търговията и избора на местоположение

115. Държавната помощ за НИРДИ може да предизвика също така нарушаване на конкуренцията, когато тя оказва влияние върху избора на местоположение. Тези нарушения могат да възникнат в отделните държави членки или когато фирмите се конкурират трансгранично, или когато обмислят различни варианти за местоположение. Помощ, предназначена за преместване на определена дейност в друг регион в рамките на вътрешния пазар, може да не доведе пряко до нарушаване на продуктовия пазар, но води до преместване на дейности или инвестиции от един регион в друг.

3.2.5.1.3. Явни отрицателни ефекти

116. По принцип дадена мярка за помощ и контекстът, в който тя се прилага, трябва да бъдат анализирани, за да се установи степента, до която може да се счита, че тя оказва нарушаващо въздействие. В някои ситуации обаче отрицателните въздействия очевидно надвишават положителните, което означава, че помощта не може да бъде счтена за съвместима с вътрешния пазар.
117. По-специално, в съответствие с общите принципи на Договора държавната помощ не може да се счита за съвместима с вътрешния пазар, ако мярката за помощ е дискриминационна до степен, която не е оправдана от нейния характер на държавна помощ. Както е обяснено в раздел 3.1.3, Комисията следователно няма да одобрява мерки, когато те или условията, свързани с тях, водят до нарушение на съответното законодателство на Съюза ⁽⁷⁶⁾. Това се отнася особено за мерки за помощ, при които предоставянето на помощ е обвързано със задължението централното седалище на бенефициера да се намира в съответната държава членка (или той да бъде предимно установен в тази държава членка) или той да използва стоки или услуги, произведени в тази държава членка, както и за мерки за помощ, които ограничават възможността на бенефициера да използва резултатите от НИРДИ в други държави членки ⁽⁷⁷⁾.

3.2.5.2. Схеми за помощ

118. За да бъдат съвместими с вътрешния пазар, подлежащите на уведомяване схеми за помощ не трябва да водят до съществено нарушаване на конкуренцията и търговията. По-специално, дори когато нарушаването, свързано с индивидуална помощ, може да се счита за ограничено (при условие, че помощта е необходима и пропорционална за постигане на общата цел), разглеждани заедно схемите за помощ могат да доведат до високо равнище на нарушаване. Това нарушаване може да се дължи например на факта, че помощта оказва отрицателно въздействие върху динамичните стимули за иновации на конкурентите. В случай на схема, насочена към определени сектори, рискът от този вид нарушаване е още по-ясно изразен.
119. Без да се засяга точка 145, държавите членки затова трябва да докажат, че отрицателните въздействия ще бъдат ограничени до минимум, като се вземат предвид например големината на съответните проекти, индивидуалните размери на помощта и размерът на помощта с натрупване, броят на очакваните бенефициери, както и характеристиките на целевите отрасли. За да може Комисията да оцени възможните отрицателни въздействия на подлежащите на уведомяване схеми за помощ, държавите членки биха могли да представят оценки на въздействието и последващи оценки за подобни предходни схеми.

3.2.5.3. Допълнителни условия за индивидуална помощ

3.2.5.3.1. Нарушаване на продуктовете пазари

120. За да може Комисията да установи и оцени потенциално нарушаване на конкуренцията и търговията за индивидуални помощи, подлежащи на задължение за уведомяване, държавите членки следва да предоставят информация за i) засегнатите продуктов пазари, т.е. пазарите, които са засегнати от промяната в поведението на бенефициера на помощта, и ii) конкурентите и засегнатите клиенти или потребители.
121. Когато оценява отрицателните въздействия на мярката за помощ, Комисията ще съсредоточи своя анализ на нарушаването на конкуренцията върху очакваното въздействие, което помощта за НИРДИ ще окаже върху конкуренцията между предприятията на засегнатите продуктов пазари. Комисията ще придава по-голяма тежест на тези рискове за конкуренцията и търговията, които ще възникнат в близко бъдеще и за които има голяма вероятност да се реализират.
122. Доколкото конкретна иновационна дейност ще бъде свързана с няколко бъдещи продуктов пазара, въздействието на държавната помощ ще се разгледа по отношение на всички тези съответни пазари. В някои случаи самите резултати от НИРДИ, например под формата на ПИС, се търгуват на пазарите за технологии, например посредством лицензиране или търговия с патенти. В тези случаи Комисията може да разгледа също така въздействието на помощта върху конкуренцията на пазарите за технологии.

⁽⁷⁶⁾ Решение на Съда от 22 март 1977 г., *Iannelli & Volpi SpA/Ditta Paolo Meroni*, (C-74/76, ECLI:EU:C:1977:51).

⁽⁷⁷⁾ Решение на Съда от 10 март 2005 г., *Laboratoires Fournier SA/Direction des vérifications nationales et internationales*, (C-39/04, ECLI:EU:C:2005:161).

123. Комисията ще използва различни критерии за оценка на потенциалното нарушаване на конкуренцията, а именно нарушаването на динамичните стимули, създаването или поддържането на пазарна мощ и поддържането на неефективни пазарни структури.
- а) *Нарушаване на динамичните стимули*
124. В своя анализ на потенциалното нарушаване на динамичните стимули Комисията ще отчете следните елементи:
- i) *пазарен растеж*: колкото повече се очаква в бъдеще пазарът да нарасне, толкова по-малко вероятно ще бъде помощта да засегне неблагоприятно стимулите за конкурентите, като се има предвид, че все още съществуват много възможности за разработване на печеливш бизнес;
  - ii) *размер на помощта*: при мерките за помощ, при които се предвижда помощ в значителен размер, има по-голяма вероятност от съществени ефекти на изтласкване от пазара. Значимостта на размера на помощта ще се измерва главно във връзка с размера на разходите, направени от основните участници на пазара за проекти от сходен вид;
  - iii) *близост до пазара/категория на помощта*: колкото повече мярката за помощ е предназначена за дейности, разположени близо до пазара, толкова по-голяма е вероятността тя да доведе до съществени ефекти на изтласкване от пазара;
  - iv) *открит процес на подбор*: когато помощта се предоставя въз основа на обективни и недискриминационни критерии, Комисията ще има по-благоприятно отношение;
  - v) *бариери за излизане*: по-вероятно е конкурентите да запазят (или дори да разширят) плановете си за инвестиции, когато бариерите за излизане от иновационния процес са високи. Такъв може да бъде случаят, когато съществена част от предходните инвестиции на конкурентите са блокирани в НИРДИ с конкретна насоченост;
  - vi) *стимули за конкуриране за бъдещ пазар*: помощта за НИРДИ може да доведе до ситуация, в която конкурентите на бенефициера на помощта отказват да се конкурират за бъдещ пазар на принципа „победителят получава всичко“, тъй като предимството, предоставено от помощта по отношение на степента на технологичен напредък, икономии от мащаба, мрежовите ефекти или времетраенето, намалява техните възможности за потенциално успешно навлизане на този бъдещ пазар;
  - vii) *продуктова диференциация и интензитет на конкуренцията*: когато продуктовете иновацията засяга по-скоро разработването на диференцирани продукти, свързани например с отделни марки, стандарти, технологии или потребителски групи, вероятността конкурентите да бъдат засегнати е по-малка. Същата ситуация възниква, когато на пазара има голям брой ефективни конкуренти.
- б) *Създаване или поддържане на пазарна мощ*
125. Основната загриженост на Комисията е свързана с тези мерки за НИРДИ, които позволяват на бенефициера на помощта да засили пазарната си мощ на съществуващи продуктови пазари или да я прехвърли на бъдещи продуктови пазари. Ето защо не е вероятно Комисията да изрази загриженост по отношение на конкуренцията във връзка с пазарната мощ в случаите, в които бенефициерът на помощта притежава пазарен дял под 25 %, и на пазари с пазарна концентрация под 2 000 по индекса на Herfindahl-Hirschman (ННІ).
126. В своя анализ на пазарната мощ Комисията ще отчита следните елементи:
- i) *пазарната мощ на бенефициера на помощта и пазарната структура*: когато получателят на помощта вече има господстващо положение на даден продуктов пазар, мярката за помощ може да заздравя това господстващо положение, като допълнително отслаби конкурентния натиск, който могат да упражняват конкурентите върху предприятието получател. Освен това мерките за държавна помощ могат да оказват съществено влияние на олигополни пазари, на които извършват дейност само няколко участници;
  - ii) *равнище на бариерите за навлизане на пазара*: в областта на НИРДИ могат да съществуват значителни препятствия за навлизане на нови участници. Тези препятствия включват бариери от правно естество (по-специално по отношение на ПИС), икономии от мащаба и обхвата, бариери за достъп до мрежи и инфраструктура, както и други стратегически бариери за навлизане или разрастване;
  - iii) *пазарна мощ на купувачите*: пазарната мощ на едно предприятие може също да бъде ограничена от пазарната позиция на купувачите. Присъствието на силни купувачи може да послужи за обезсилване на констатацията за силна пазарна позиция, ако се очаква продавачите да се стремят към запазването на достатъчно равнище на конкуренция на пазара;

iv) *процедура за подбор*: мерки за помощ, които позволяват на предприятия със силна пазарна позиция да влияят върху процеса на избор, примерно чрез правото да препоръчват предприятия в процеса на избор, или да влияят върху насоката на научните изследвания по начин, при който алтернативните насоки бъдат поставени в неблагоприятно положение без основателни причини, могат да предизвикат опасения у Комисията.

в) *Запазване на неефективни пазарни структури*

127. В своя анализ на пазарните структури Комисията ще разгледа дали помощта е предоставена на пазари със свръхкапацитет или в западащи отрасли. Въпреки това държавната помощ в ситуации, в които пазарът се разраства или има вероятност държавната помощ за НИРДИ да промени цялостната динамика на растежа или по-специално въглеродния отпечатък на сектора от емисиите на парникови газове (в съответствие със съобщенията относно Европейския зелен пакт и Европейската стратегия в областта на цифровите технологии), по-специално в резултат на въвеждането на нови технологии, например за постигане на декарбонизация или цифровизация на производството, или и двете, без увеличаване на капацитета, няма вероятност да породи опасения.

3.2.5.3.2. *Ефекти, свързани с местоположението*

128. По-специално, когато помощта за НИРДИ е разположена близо до пазара, тя може да стане причина някои територии да се облагодетелстват от по-благоприятни условия по отношение на последващото производство, по-специално поради сравнително по-ниските производствени разходи вследствие на помощта или поради по-високото равнище на НИРДИ, осъществявани чрез помощта. Това може да накара предприятията да прехвърлят дейността си на тези територии.

129. Въздействията, свързани с местоположението, могат също да бъдат от значение за научноизследователските инфраструктури и за инфраструктурите за изпитване и експериментиране. Ако помощта се използва главно за привличане на инфраструктура в даден регион за сметка на друг, тя няма да допринесе за по-нататъшното насърчаване на дейности в областта на НИРДИ в Съюза.

130. В своя анализ на подлежащата на индивидуално уведомяване помощ Комисията надлежно ще вземе под внимание всички доказателства, че получателят на помощта е проучил алтернативни местоположения.

131. Аналогично, помощ, която единствено води до промяна в местоположението на дейности по НИРДИ в рамките на вътрешния пазар, без да се променя естеството, големината или обхватът на проекта, няма да се счита за съвместима.

3.2.6. *Съпоставка на положителното и отрицателното въздействие от помощта*

132. Комисията оценява дали установеното отрицателно въздействие на мярката за помощ върху конкуренцията и условията на търговия превишават положителното въздействие на планираната помощ.

3.2.6.1. *Определяне на положителното въздействие, което трябва да бъде взето под внимание*

133. Съществува взаимовръзка между икономическия растеж и инвестициите в НИРДИ. Дейностите в областта на НИРДИ увеличават производителността и стимулират икономическото развитие. Следователно НИРДИ е важен фактор за предприятията в Съюза, за да се гарантира икономическото развитие чрез разработване на нови продукти, технологии, услуги или производствени процеси, или и двете.

134. Инвестициите в НИРДИ са от голямо значение за развитието на всички сектори на икономиката, тъй като са тясно свързани с производителността.

135. Като първа стъпка от сравнителния тест Комисията ще оцени положителното въздействие на помощта върху подпомаганата икономическа дейност, като надлежно вземе предвид дейността в областта на НИРДИ, предизвикана от въпросната мярка за помощ, или размера, приложното поле или скоростта на проекта за НИРДИ, който трябва да бъде засилен чрез мярката за помощ.

136. Освен това Комисията може също така да оцени дали помощта има положително въздействие по отношение на НИРДИ в по-широк план. Когато такива по-широки положителни въздействия отразяват целите, включени в политиките на Съюза, като например новото ЕНП за научни изследвания и иновации, Европейския зелен пакт, Европейската стратегия в областта на цифровите технологии и Новата индустриална стратегия за европейски комуникации, може да се приеме, че помощта за НИРДИ, съобразена с тези политики на Съюза, има такива по-широки положителни въздействия.
137. Комисията признава, че са необходими както частни, така и публични инвестиции за подпомагане и ускоряване на дейностите в областта на НИРДИ по технологии от критично значение, които щом бъдат пуснати на пазара биха улеснили цифровата трансформация на промишлеността на Съюза и прехода на ЕС към икономика с нулеви/ниски въглеродни емисии, както и към кръгова икономика с нулево замърсяване, при която природният капитал е защитен. Комисията изразява положително становище, когато подкрепяните от държавите членки дейности в областта на НИРДИ са в съответствие с Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета⁽⁷⁸⁾, който представлява една от възможните методики за определяне на научноизследователските, развойните и иновационните дейности за разработване на технологии, продукти или други решения за екологично устойчиви икономически дейности.
138. Държавите членки, които възнамеряват да предоставят държавна помощ за НИРДИ, трябва да определят точно преследваната цел, и по-специално да обяснят по какъв начин мярката има за цел да насърчи НИРДИ. По отношение на мерките, съфинансирани от европейските структурни и инвестиционни фондове, държавите членки могат да се основат на логиката на съответните оперативни програми.
139. Комисията одобрява мерки за помощ, които са неразделна част от всеобхватна програма или план за действие за стимулиране на дейности в областта на НИРДИ или стратегии за интелигентна специализация, и които са подкрепени от точни оценки на подобни предишни мерки за помощ, демонстриращи тяхната ефективност.
140. Комисията ще счита, че положителното въздействие на държавната помощ е установено, когато тя се отпуска за проекти или дейности, които са финансирани пряко или непряко и от Съюза, т.е. от Комисията, от нейните изпълнителни агенции, от съвместни предприятия, създадени в съответствие с членове 185 и 187 от Договора, или от всякакви други изпълнителни органи, когато финансирането от Съюза не е пряко или косвено под контрола на държавите членки.

3.2.6.1.1. Допълнителни съображения за индивидуална помощ

141. За да докаже, че индивидуалната помощ, която подлежи на задължение за уведомяване („индивидуална помощ, подлежаща на задължение за уведомяване“) допринася за засилване на дейността в областта на НИРДИ, заедно с други подходящи количествени или качествени елементи държавите членки могат да използват следните показатели:
- а) *увеличение на големината на проекта*: увеличение на общите разходи по проекта (без намаление на разходите на получателя на помощта в сравнение с вариант без помощ); увеличение на броя на персонала, участващ в дейности в областта на НИРДИ;
  - б) *увеличение на приложното поле*: увеличение на броя на очакваните резултати от проекта; увеличение на степента на амбициозност на проекта, което се доказва с по-голям брой участващи партньори; увеличение на трансграничните дейности в областта на НИРДИ; по-голяма вероятност за постигане на научен или технически пробив или по-висок риск от неуспех (особено свързан с дългосрочния характер на проекта и с несигурността, свързана с постигането на неговите резултати);
  - в) *увеличение в бързината*: завършването на проекта изисква по-малко време в сравнение с времето за приключване на същия проект, осъществяван без помощ;
  - г) *увеличение в общия разтер на разходите*: увеличение на общите разходи за НИРДИ от страна на получателя на помощта в абсолютно изражение или като дял от оборота; промени в бюджета, определен за проекта (без съответно намаление на бюджета за други проекти).

⁽⁷⁸⁾ Регламент (ЕС) 2020/852 от 18 юни 2020 г. за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088 (ОВ L 198, 22.6.2020 г., стр. 13).

142. За да може да заключи, че помощта допринася за увеличаване на равнището на НИРДИ в Съюза, Комисията ще разглежда не само нетното увеличение на НИРДИ, извършвани от предприятието, но също така и приноса на помощта за общото увеличение на разходите за НИРДИ в съответния сектор, за увеличаването на трансграничните дейности в областта на НИРДИ в рамките на Съюза, както и за подобряването на ситуацията в Съюза по отношение на НИРДИ в международен контекст. Благоприятно становище ще получават мерките за помощ, за които се предвижда публично достъпна последваща оценка на тяхното положително въздействие.

3.2.6.2. Сравняване на положителното спрямо отрицателното въздействие от помощта

143. И накрая, Комисията ще сравни установените отрицателни последици от мярката за помощ, изразяващи се в нарушаването на конкуренцията и въздействието върху търговията между държавите членки (вж. раздели 3.2.1—3.2.5), и положителното въздействие от планираната помощ (вж. раздел 3.2.6.1) за развитието на икономическите дейности и икономиката или обществото на Съюза, или и двете, и ще направи заключение относно съвместимостта на мярката за помощ с вътрешния пазар само когато положителното въздействие е по-голямо от отрицателното.

144. В случаите, когато предложената мярка за помощ не е предназначена за преодоляването на добре установена пазарна неефективност по подходящ и пропорционален начин, отрицателните нарушаващи конкуренцията ефекти ще надделеят над положителните ефекти от мярката, поради което Комисията вероятно ще заключи, че предложената мярка за помощ е несъвместима.

145. Общият баланс на определени категории схеми за помощ може допълнително да бъде обвързан с изискване за последваща оценка, както е посочено в раздел 4. В такива случаи Комисията може да ограничи продължителността на тези схеми до четири години или по-малко, като се предвиди възможност за подаване на повторно уведомление за тяхното продължаване след този срок.

4. Оценка

146. За да гарантира в по-голяма степен, че нарушаването на конкуренцията и търговията е ограничено, Комисията може да изиска схемите за помощ, посочени в точка 147 да бъдат подложени на последваща оценка. Ще се извършват оценки на схеми, при които потенциалът за нарушаване на конкуренцията и търговията е особено голям, т.е. когато съществува риск от значително ограничаване или нарушаване на конкуренцията, ако прилагането не бъде своевременно подложено на преглед.

147. Последваща оценка може да се изисква за схеми с големи бюджети за помощ или съдържащи нови характеристики, или когато са предвидени значителни пазарни, технологични или регулаторни промени. При всички положения оценка ще се изисква за схеми с бюджет за държавна помощ или за които са били отчетени разходи над 150 милиона евро за дадена година или 750 милиона евро за цялата им продължителност, т.е. общата продължителност на схемата и всяка предходна схема, обхващаща подобна цел и географски регион, считано от 1 януари 2022 г. Предвид целите на оценката и за да се избегне непропорционална тежест за държавите членки, последващи оценки се изискват само за схеми за помощ, чиято обща продължителност надвишава три години, считано от 1 януари 2022 г.

148. Изискването за последваща оценка може да бъде отменено за схеми за помощ, които са пряк приемник на схема, обхващаща сходна цел и сходна географска област, която схема е била предмет на оценка и за която е представен окончателен доклад за оценка в съответствие с плана за оценка, одобрен от Комисията, както и за която не са констатирани отрицателни заключения. Когато окончателният доклад за оценка на схема не е в съответствие с одобрения план за оценка, тази схема трябва незабавно да бъде прекратена.

149. Оценката следва да има за цел да провери дали са се осъществили предположенията и условията, върху които се основава съвместимостта на схемата, по-специално по отношение на необходимостта от мярката за помощ и ефективността ѝ с оглед на нейните общи и конкретни цели. Следва също така да се оцени въздействието на схемата върху конкуренцията и търговията.

150. За схеми за помощ, които подлежат на изискването за оценка съгласно точка 147, държавите членки трябва да уведомят за проектоплан за оценка, който ще представлява неразделна част от оценката на Комисията на схемата, както следва:

- a) заедно със схемата за помощ, ако бюджетът на държавната помощ по схемата надхвърля 150 милиона евро за дадена година, или 750 милиона евро за общата продължителност на схемата;

- б) в рамките на 30 работни дни след всяка значителна промяна, с която бюджетът на схемата се увеличава до стойност над 150 милиона евро за всяка година, или 750 милиона евро за цялата продължителност на схемата;
- в) в рамките на 30 работни дни след отчитане в официалните сметки на разходи, които надвишават 150 милиона евро за всяка година.
151. Проектът на плана за оценка трябва да съответства на общите методологични принципи, предоставени от Комисията ⁽⁷⁹⁾. Държавите членки трябва да публикуват одобрения от Комисията план за оценка.
152. Последващата оценка трябва да бъде извършена въз основа на плана за оценка от експерт, независим от органа, предоставящ държавната помощ. Всяка оценка трябва да включва поне един междинен и един окончателен доклад за оценка. Държавите членки трябва да публикуват и двата доклада.
153. Окончателният доклад за оценка трябва да бъде представен на Комисията своевременно, за да може тя да оцени възможното удължаване на схемата за помощ, и най-късно девет месеца преди изтичането на срока на схемата. Този период може да бъде съкратен за схеми, при които е задействано изискването за оценка през последните две години от прилагането им. Точното приложно поле и условията на всяка оценка ще бъдат определени в решението за разрешаване на схемата за помощ. В уведомлението за всяка последваща мярка за помощ с подобна цел трябва да се посочи по какъв начин се вземат предвид резултатите от тази оценка.
5. **Докладване и наблюдение**
154. В съответствие с Регламент (ЕО) № 2015/1589 на Съвета ⁽⁸⁰⁾ и с Регламент (ЕО) № 794/2004 на Комисията ⁽⁸¹⁾ държавите членки трябва да представят годишни доклади на Комисията.
155. Държавите членки трябва да водят подробна документация за всички мерки за помощ. Тази документация трябва да съдържа цялата информация, необходима, за да може да бъде установено, че са изпълнени условията за допустимост на разходите и максималния интензитет на помощта. Тази документация трябва да се съхранява в продължение на десет години от датата на отпускане на помощта и при поискване да бъде предоставена на Комисията.
6. **Приложимост**
156. Комисията ще следва принципите и насоките, определени в настоящото съобщение, за оценка на съвместимостта на всички помощи за НИРДИ, за които е постъпило уведомление, по отношение на които тя трябва да вземе решение след 19 октомври 2022 г. Неправомерната помощ за НИРДИ ще се оценява в съответствие с правилата, които са приложими на датата, на която е отпусната помощта.
157. Съгласно член 108, параграф 1 от Договора Комисията предлага държавите членки да изменят, когато е необходимо, своите действащи схеми за помощ за НИРДИ не по-късно от 6 месеца от влизането в сила на настоящата рамка, за да се гарантира спазването на настоящата рамка.
158. Държавите членки се приканват да изразят своето изрично и безусловно съгласие с подходящите мерки, посочени в точка 157, в срок от два месеца от датата на публикуване на настоящата рамка в *Официален вестник на Европейския съюз*. При липса на отговор от страна на някоя държава членка Комисията ще счита, че въпросната държава членка не е съгласна с предложените мерки.

⁽⁷⁹⁾ Работен документ на службите на Комисията, Обща методика за оценка на държавната помощ (Брюксел, 28 май 2014 г., SWD(2014) 179 final) или всяка последваща методика.

⁽⁸⁰⁾ Регламент (ЕС) 2015/1589 на Съвета от 13 юли 2015 г. за установяване на подробни правила за прилагането на член 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ОВ L 248, 24.9.2015 г., стр. 9).

⁽⁸¹⁾ Регламент (ЕО) № 794/2004 на Комисията от 21 април 2004 г. за прилагането от Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета относно определянето на подробни правила за прилагането на член 93 от Договора за ЕО (ОВ L 140, 30.4.2004, стр. 1).

7. **Преразглеждане**

159. Комисията може да реши да преразгледа или да измени настоящата рамка по всяко време, ако това се налага поради причини, свързани с политиката в областта на конкуренцията, или с цел да се вземат предвид други политики на Съюза и международни ангажменти или по други основателни причини.
-

ПРИЛОЖЕНИЕ I

Допустими разходи

Помощ за проекти за НИРД	<p>а) Разходи за персонал: изследователи, технически персонал и друг помощен персонал, доколкото техните услуги се използват за проекта.</p> <p>б) Разходи за инструменти и оборудване, доколкото те се използват, и за периода, през който се използват за проекта. Ако въпросните инструменти и оборудване не се използват за проекта през целия им експлоатационен срок, за допустими разходи се считат само амортизационните отчисления за срока на проекта, изчислени въз основа на добрата счетоводна практика.</p> <p>в) Разходи за сгради и земя, доколкото те се използват и за периода, през който се използват за проекта. Що се отнася до сградите, за допустими се смятат само разходите по амортизацията, съответстващи на срока на проекта, изчислени в съответствие с добрата счетоводна практика. По отношение на земята допустимите разходи включват разходите за търговски трансфер или действително направените капиталови разходи.</p> <p>г) Разходи по договори за възлагане на научни изследвания, знания и патенти, закупени или лицензирани от външни източници на принципа на сделката между несвързани лица, както и разходи за консултантски и еквивалентни услуги, използвани изключително за проекта.</p> <p>д) Допълнителни постоянни разходи, направени пряко в резултат на проекта.</p> <p>е) Други оперативни разходи, включително разходи за материали, консумативи и други подобни продукти, извършени пряко в резултат на проекта.</p> <p>ж) Специално за проекти за НИРД, които са свързани със здравеопазването/от значение за здравеопазването ⁽¹⁾: всички разходи, необходими за проекта за НИРД през неговата продължителност, наред с другото, разходи за персонал, разходи за цифрово и компютърно оборудване, за диагностични инструменти, за инструменти за събиране и обработка на данни, за услуги, свързани с НИРД, за предклинични и клинични изпитвания (изпитвания по фази I-IV); изпитванията по фаза IV са допустими, при условие че те водят до по-нататъшен научен или технически напредък.</p>
Помощ за проучвания за осъществимост	Разходи за проучвания.
Помощ за изграждане и модернизиране на научноизследователски инфраструктури	Разходи за инвестиции в материални и нематериални активи.
Помощ за изграждане и модернизиране на инфраструктура за изпитване и експериментирание	Разходи за инвестиции в материални и нематериални активи.
Помощ за иновации в полза на МСП	<p>а) Разходи за получаване, валидиране и защита на патенти и други нематериални активи.</p> <p>б) Разходи за командироване на висококвалифициран персонал от организация за научни изследвания и разпространение на знания или голямо предприятие, който персонал работи в областта на НИРДИ на новосъздадена длъжност в рамките на бенефициера и не заменя друг персонал.</p> <p>в) Разходи за консултантски услуги в областта на иновациите и помощни услуги в подкрепа на иновациите.</p>
Помощ за иновации на процеси и организации	<p>а) Разходи за персонал, доколкото техните услуги се използват за проекта.</p> <p>б) Разходи за инструменти и оборудване, доколкото те се използват, и за периода, през който се използват за проекта. Ако въпросните инструменти и оборудване не се използват за проекта през целия им експлоатационен срок, за допустими разходи се считат само амортизационните отчисления за срока на проекта, изчислени въз основа на добрата счетоводна практика.</p>

	<p>в) Разходи за сгради и земя, доколкото те се използват и за периода, през който се използват за проекта. Що се отнася до сградите, за допустими се смятат само разходите по амортизацията, съответстващи на срока на проекта, изчислени в съответствие с добрата счетоводна практика. По отношение на земята допустимите разходи включват разходите за търговски трансфер или действително направените капиталови разходи.</p> <p>г) Разходи за научноизследователска дейност по договор, знания и патенти, закупени от външни източници или лицензирани от външни източници на принципа на сделка между несвързани лица, както и разходи за консултантски и еквивалентни на тях услуги, използвани изключително за проекта.</p> <p>е) Допълнителни постоянни разходи, направени пряко в резултат на проекта.</p> <p>ж) Други оперативни разходи, включително разходи за материали, консумативи и други подобни продукти, извършени пряко в резултат на проекта.</p>
Помощ за иновационни клъстери	
Помощ за инвестиции	Инвестиционни разходи в материални и нематериални активи.
Оперативна помощ	<p>Разходи за персонал и администрация (включително постоянни разходи), свързани със:</p> <p>а) стимулиране на клъстера да подобри сътрудничеството, обмена на информация и предоставянето или канализирането на специализирани и персонализирани услуги в подкрепа на бизнеса;</p> <p>б) маркетинг на клъстера с цел увеличаване на участието на нови предприятия или организации и повишаване на неговата видимост;</p> <p>в) управление на съоръженията на клъстера; както и</p> <p>г) организиране на програми за обучение, семинари и конференции в подкрепа на споделянето на знания и работата в мрежа и транснационалното сътрудничество.</p>

(¹) Научноизследователска дейност, свързана със здравеопазването/от значение за здравеопазването, включваща изследвания на ваксини, лекарствени продукти и лечения, медицински изделия и болнична и медицинска апаратура, дезинфектанти и защитно облекло и оборудване, както и на съответните иновации на процеси за ефективно производство на необходимите продукти.

ПРИЛОЖЕНИЕ II

Максимален интензитет на помощта

	Малко предприятие	Средно предприятие	Голямо предприятие
Помощ за проекти за НИРД			
Фундаментални изследвания	100 %	100 %	100 %
Промислени изследвания	70 %	60 %	50 %
— които се извършват в ефективно сътрудничество между предприятия (за големи предприятия, трансгранични такива или с участието на поне едно МСП) или между предприятие и научноизследователска организация; или	80 %	75 %	65 %
— която включва широко разпространение на резултатите или			
— при условие че проектът за НИРД се осъществява в подпомогани региони, които отговарят на условията по член 107, параграф 3, буква в) от Договора или;	75 % или 80 %	65 % или 75 %	55 % или 65 %
— при условие че проектът за НИРД се осъществява в подпомогани региони, които отговарят на условията по член 107, параграф 3, буква а) от Договора			
Експериментална развойна дейност	45 %	35 %	25 %
— която се извършва в ефективно сътрудничество между предприятия (за големи предприятия, трансгранични такива или с участието на поне едно МСП) или между предприятие и научноизследователска организация; или	60 %	50 %	40 %
— която включва широко разпространение на резултатите или			
— при условие че проектът за НИРД се осъществява в подпомогани региони, които отговарят на условията по член 107, параграф 3, буква в) от Договора или;	50 % или 60 %	40 % или 50 %	30 % или 40 %
— при условие че проектът за НИРД се осъществява в подпомогани региони, които отговарят на условията по член 107, параграф 3, буква а) от Договора			
Помощ за проучвания за осъществимост	70 %	60 %	50 %
— в подпомогани региони, които отговарят на условията по член 107, параграф 3, буква в) от Договора или;	75 % или 80 %	65 % или 75 %	55 % или 65 %
— в подпомогани региони, които отговарят на условията по член 107, параграф 3, буква а) от Договора			
Помощ за изграждане и модернизиране на научноизследователски инфраструктури	50 %	50 %	50 %
— при условие че поне две държави членки предоставят публично финансиране, или	60 %	60 %	60 %
— за научноизследователски инфраструктури, оценени и подбрани на равнище ЕС			
Помощ за изграждане и модернизиране на инфраструктури за изпитване и експериментирание	45 %	35 %	25 %
— при условие че поне две държави членки предоставят публично финансиране, или инфраструктурите за изпитване и експериментирание, са били оценени и подбрани на равнище ЕС, и / или	55 %	45 %	35 %
— при условие, че инфраструктурата за изпитване и експериментирание предоставя услуги предимно на МСП (най-малко 80 % от капацитета ѝ се разпределя за тази цел)	60 % (55 + 5) или 50 % (45 + 5)	50 % (45 + 5) или 40 % (35 + 5)	40 % (35 + 5) или 30 % (25 + 5)

	Малко предприятие	Средно предприятие	Голямо предприятие
Помощ за иновации в полза на МСП	50 %	50 %	–
Помощ за иновации на процеси и организации — помощта за големи предприятия подлежи на ефективно сътрудничество с поне едно МСП	50 %	50 %	15 %
Помощ за иновационни клъстери			
Помощ за инвестиции	50 %	50 %	50 %
— в подпомагани региони, които отговарят на условията по член 107, параграф 3, буква в) от Договора или;	55 % или	55 % или	55 % или
— в подпомагани региони, които отговарят на условията по член 107, параграф 3, буква а) от Договора	65 %	65 %	65 %
Оперативна помощ	50 %	50 %	50 %